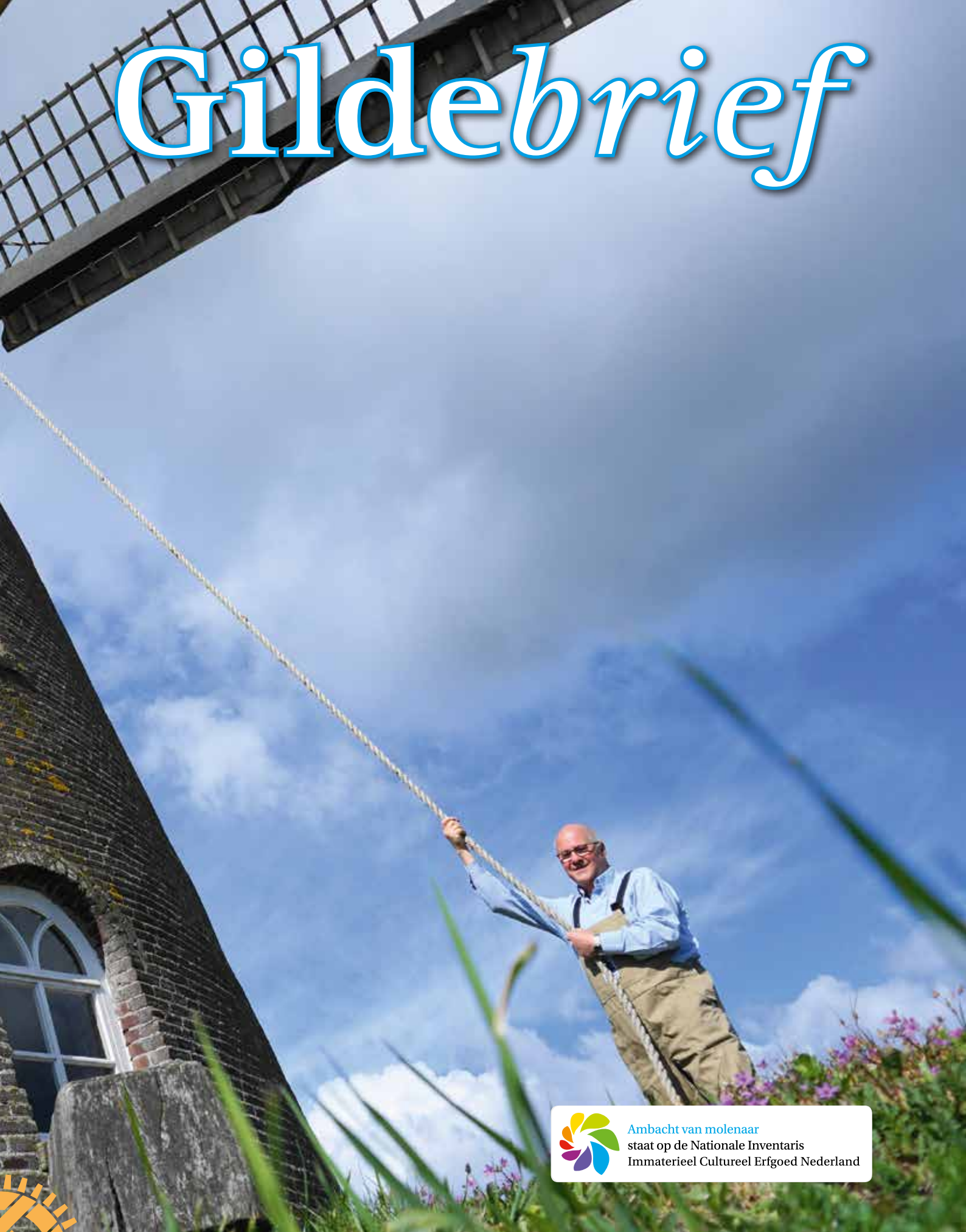

Gildebrief

Ambacht van molenaar
staat op de Nationale Inventaris
Immaterieel Cultureel Erfgoed Nederland

Het Gilde van Vrijwillige Molenaars

38e jaargang no. 2 juni 2019

COLOFON

Gildebrief

De Gildebrief is het verenigingsblad van Het Gilde van Vrijwillige Molenaars (GVM) en verschijnt vier keer per jaar in een oplage van 2.500 stuks in de maanden maart, juni, september en december.

Alle leden van de vereniging hebben het recht in de Gildebrief artikelen te plaatsen, hun mening te uiten en kanttekeningen bij het beleid van de vereniging te plaatsen.

Het hoofdbestuur van Het Gilde van Vrijwillige Molenaars is niet verantwoordelijk voor deze uitingen en kan hierop niet worden aangesproken.

De verantwoordelijkheid voor de inhoud van artikelen berust bij de auteur.

De redactie is, tenzij anders vermeld, verantwoordelijk voor het geheel als blad.

Abonnement niet leden

Niet leden van het Gilde kunnen zich abonneren op de Gildebrief door donateur van het Gilde te worden voor het minimale bedrag van 15 Euro.

Advertenties

Voor bedrijven of instellingen die gelieerd zijn aan 'de molenwereld' bestaat de mogelijkheid in de Gildebrief te adverteren. Informatie is verkrijgbaar bij de boekhouder (zie hieronder).

Bestuur van Het GVM

Voorzitter
Erik Kopp
voorzitter@vrijwilligemolenaars.nl

Secretaris + communicatie
Tom Kreuning
Molenkade 8, 1829 HZ Oudorp (NH)
secretaris@vrijwilligemolenaars.nl

Penningmeester
Geert Jonker
penningmeester@vrijwilligemolenaars.nl

Afdelingscoördinator
Leen Lagerwerf
afdelingscoördinator@vrijwilligemolenaars.nl

Ledenadministratie

Willem Boender
ledenadministratie@vrijwilligemolenaars.nl

Vertrouwenpersoon

Ada Meurs
Van Middachtenmarke 33, 8016 GC Zwolle 06 - 1676 6741
Hub van Erve
Hoevense Kanaaldijk 9, 5018 EA Tilburg 013 - 536 2100

Verzekering en boekhouding

Jan Wieffer
boekhouding@vrijwilligemolenaars.nl

Website

Kees Kammeraat (waarnemend beheerder)

Examencoördinator

Wilma Dondergoor
examencoördinator@vrijwilligemolenaars.nl

Bliksemafleidercontrole

Andre Canrinus
bliksemafleidercontrole@vrijwilligemolenaars.nl

Steunpunt molenbiotoop

Jorinde Pijnaken-Vroeijenstijn (De Hollandsche Molen)
Zeeburgerdijk 139, 1095 AA Amsterdam 020 - 623 8703
DHM@molens.nl

Rekeningnummers

IBAN NL40 TRIO 0198 54 28 95 (algemeen)
IBAN NL26 TRIO 0198 55 85 70 (Gildeverzendingen)
BIC TRIONL2U

Kon. Bibliotheek: ISSN 1381-9151

Verslag van de ALV in Utrecht

4

De meteoroloog en zijn werk

12

Marokko

16

Draaierikelen

24

In dit nummer:

juni 2019

Verslag van de ALV in Utrecht	4
Evert Smit Biotooprij 2019	7
In de rouw	8
Dieren en de molen	9
Problemen met de toevoer van graan	10
De meteoroloog en zijn werk	12
Marokko	16
Via kundige beroepsmolenaars kan men wijzer worden	22
Draaierikelen	24
Reactie op 'De Prinsenmolen: het rendement van een scheprad	26
Subsidieregeling Immaterieel Erfgoed	30
Nieuwe animatie voor het onderwijs: windkracht	30
Dag van de Overijsselse molenaars	31
Lintjesregen	31
Word Molenaar	31

Redactie Gildebrief

Hoofredactie: Bas de Deugd
Namens bestuur: Tom Kreuning
Redactieadres: Dirk Karsstraat 47, 4143 AX Leerdam
Tel: 0345 - 630112
redactie@vrijwilligemolenaars.nl

Eindredactie: Mark Dwarswaard
Tekstredactie: Barend Zinkweg

Vormgeving

Studio De Bunschoter

Druk

Drukkerij de Bunschoter, www.debunschoter.nl

Kopij en mededelingen

De redactie neemt graag kopij en suggesties voor artikelen in ontvangst en beoordeelt deze op plaatsbaarheid in haar geheel, gedeeltelijk of in gewijzigde vorm, zulks in overleg met de auteur.

Kopij voor het **septembernummer** van 2019 moet in het bezit zijn van de redactie **voor 1 augustus 2019**. Voor een latere aanlevering dient men te overleggen met de redactie.

Teksten (al dan niet met foto's) kunnen worden aangeleverd per email. Bij voorkeur in Word op emailadres redactie@vrijwilligemolenaars.nl.

Neem voor het meezenden van foto's even contact op met de eindredacteur.

Wijziging persoonsgegevens

Voor het wijzigen van persoonsgegevens, bijvoorbeeld bij verhuizing, ga je naar "MijnGVM" op de website www.vrijwilligemolenaars.nl. Log in met je emailadres en wachtwoord, vervolgens ga je naar "Mijn Profiel", dan naar "Mijn Gegevens" en vul de nieuwe gegevens in.

Hier kan je ook aangeven of je de Gildebrief wel of niet als papieren versie wilt ontvangen.

Nummer 2

Doet de molenaar ertoe?

'De molenaar doet ertoe!' is de gedachte achter het beleidsplan 'Malen op de wind van morgen, 2012-2020' van ons Gilde. Vanuit deze gedachte is onze aanmelding gedaan bij het Inventaris Immaterieel Erfgoed Nederland. Vanuit deze Inventaris heeft de Nederlandse regering het ambacht van molenaar voorgedragen bij UNESCO.

Uiteindelijk heeft dit veel vreugde maar ook veel vragen opgeleverd. Wat is dat dan: het ambacht van molenaar? Het ambacht van molenaar bestaat niet meer, dus hoe kan je dit dan voordragen?

Vorig jaar september heb ik jullie meer informatie beloofd over de gang van zaken na de UNESCO-voordracht. Zoals het er nu uitziet, komt deze informatie echt in het

komende septembernummer. Informatie over het 'safeguardings-plan' en een verslag van het Molenplatform van afgelopen mei. Dit Molenplatform stond geheel in het teken van de molenaar als immaterieel erfgoed.

Hierbij doe ik ook als vast een oproep aan onze feestbeesten. Wie heeft er zin om mee te denken en te werken aan ons jubileumfeest in 2022. Meer informatie in het septembernummer. Nieuwe verhalen en nieuwe foto's

kunnen jullie opsturen naar redactie@vrijwilligemolenaars.nl
Veel leesplezier!

Namens de redactie,

Bas de Deugd

KAM, mei 2019

Begin april, nota bene op mijn verjaardag, heb ik alweer mijn vijfde Algemene Ledenvergadering (ALV) voorgezeten. De tijd vliegt. In november 2015 ben ik daarmee begonnen nadat ik door u, de leden, tijdens de Buitengewone Algemene Ledenvergadering werd gekozen tot voorzitter. Ik stapte in een rijdende trein, een vereniging in beweging. Er gebeurde veel en er stond ook veel op de rol. Onderwerpen die voor mijn tijd waren opgestart hebben we afgemaakt en nieuwe zaken hebben we in gang gezet. En als je dat op een rij zet, blijkt dat er naast draaien en malen met de molen veel andere zaken te spelen. Het voordragen voor en erkennen door UNESCO van het ambacht; er is een nieuw model molenaarscontract opgesteld; de voorwaarden voor de WA-plus en de ongevallenverzekeringen zijn verbeterd; het werken met valbeveiliging is Gilde-breed ingevoerd; veilig werken staat sowieso hoog op de prioriteitenlijst; de lesstof voor de opleiding tot windmolenaar is verbeterd; er zijn maatregelen getroffen als gevolg van de nieuwe Algemene Verordening Gegevensbescherming; het samenwerken met De Hollandsche Molen,

het Ambachtelijk Korenmolenaars Gilde en het Gild Fryske Mounders is versterkt; de werkgroep Veiligheid is in een nieuw jasje gestoken en levert duidelijke resultaten op; de leeftijd om te beginnen met de opleiding is verlaagd van 16 naar 14 jaar; wederom zijn stappen gezet om een kopcursus voor het houtzagen en het pellen van de grond te tillen en de website heeft een nieuwe host gekregen en is/wordt inhoudelijk gewijzigd. Het is bijna teveel om in zo'n column te noemen en waarschijnlijk ben ik nog wel iets vergeten. Het zijn allemaal veranderingen die het Gilde toekomstbestendig houden, daarmee het ambacht veiligstellen en ervoor zorgen dat we meegaan met de veranderingen in onze samenleving.

Gelukkig zijn er ook een paar belangrijke vaste waarden. De afdelingen blijven met groot enthousiasme energie steken in het opleiden van wind- en watermolenaars: onze 'kerntaak'. De vrijwillige molenaar laat de molens onverminderd draaien en malen. Jaarlijks komen er nieuwe molenaars bij en het ledental van onze vereniging groeit nog steeds. Daar ben ik trots op.

Tijdens diezelfde ALV is ingestemd met een wijziging van de Statuten en het Huishoudelijk Reglement. Dit was nodig om het vorig jaar genomen besluit vast te leggen de leeftijd om te beginnen met de opleiding te verlagen van 16 naar 14 jaar. Nadat we de wijzigingen hebben laten bevestigen bij de notaris, zijn ze officieel en komen ze op de website. Het verslag van de ALV kunt u verderop in De Gildebrief lezen.

Omdat ik niet iedereen persoonlijk de hand kan drukken feliciteer ik vanaf deze plaats alle geslaagde molenaars die dit voorjaar hun getuigschrift wind- of watermolenaar hebben behaald. Ik wens jullie veel genoeg in het uitoefenen van het molenaarschap. En uiteraard gaan felicitaties ook uit naar alle molenaars en instructeurs die hun tijd en energie hebben gegeven om hun leerlingen op te leiden. Dank!!

Erik Kopp, voorzitter

Verslag van de ALV in Utrecht

DOOR: TOM KREUNING, secretaris

Verslag van de Algemene Ledenvergadering van 6 april 2019 in molen De Ster in Utrecht.

1. Opening

Voorzitter Erik Kopp wordt om 10.00 uur allereerst door de leden toegezongen ter gelegenheid van zijn verjaardag, opent daarna de vergadering en heet de ongeveer 80 aanwezige leden welkom. De vertegenwoordigers van de zusterverenigingen, de overheden en ook de nieuwe molenaars heet hij welkom. Vervolgens worden de molenaars die het afgelopen jaar zijn overleden staand herdacht.

2. Verslag van de vorige Algemene Ledenvergadering (ALV) dd 7 april 2018

Er zijn geen opmerkingen en het verslag wordt vastgesteld.

3. Bestuursmededelingen

A - Er zijn geen wijzigingen in de bestuurssamenstelling. Erik Kopp is voorzitter, Tom Kreuning is secretaris, Geert Jonker is penningmeester en Leen Lagerwerf is afdelingscoördinator. Het bestuur laat zich bijstaan door Kees Kammeraat. Het bestuur vergadert gemiddeld elke zes weken.

B - De webhost Websolve is vervangen door Genkgo. Het voorbereiden van de overgang heeft Leen Lagerwerf, André Canrinus en Willem Boender veel tijd en werk gekost. Sinds 4 maart 2019 is de nieuwe website in de lucht. Inhoudelijk is deze nog hetzelfde als de oude website. De komende tijd wordt ook de inhoud aangepast. Aan de leden

wordt gevraagd opnieuw in te loggen om zo in het ledengedeelte te kunnen komen.

C - Het verzenden van de lesboeken en andere artikelen wordt al vele jaren door Hub van Erve verzorgd. Hub heeft aangegeven er mee te willen stoppen. Het verzenden van de lesboeken is nu uitbesteed aan onze huisdrukker De Bunschoter. Het beheer van de webshop blijft hij nog doen totdat hiervoor een opvolger is gevonden. Hub wordt bedankt met een algemeen applaus voor de vele jaren dat hij de verzendingen van de cursusmappen heeft verzorgd.

D - De ledenadministratie en de AVG kregen veel aandacht in 2018. Het Gilde heeft ook geheimhoudingsverklaringen. Hierin wordt geregeld dat leden - die iets over andere leden weten - daarmee niet zomaar naar buiten kunnen gaan.

E - De contributie en de premie van de verzekeringen. De contributie is € 25. Hierin zit de premie voor de WA-verzekering. Voor molenaars-in-opleiding is de WA-plus-verzekering verplicht. De nieuwe molenaars-in-opleiding zijn ook verplicht om de ongevallenverzekering af te sluiten. Er bleven veel vragen en verwarring bestaan over de verzekeringen. Het bestuur heeft een voorstel aan de ALV. De WA en de WA-plus zitten op één polis en is voor de molenaar de beste verzekering. Het voorstel is als volgt: de contributie blijft € 25 en wordt inclusief de premie voor WA en WA-plus. Daarmee is iedereen WA en WA-plus verzekerd. De molenaars-in-opleiding waren al WA en WA-plus verzekerd en worden ook verplicht de ongevallenverzekering af te sluiten. Overige leden tot 85 jaar kunnen zelf aangeven of ze de ongevallenverzekering willen afsluiten. Het voorstel wordt met een grote meerderheid aangenomen.

Erik Kopp, voorzitter GVM

Geert Jonker, penningmeester GVM

Sandra Norder, DHM

F - Opleidingen: kopcursus houtzagen en pellen.

Er is een goede basiscursus maar het is noodzakelijk om ook de verdieping vast te leggen. Dat wat nu nog in de hoofden zit van ervaren molenaars is misschien over 50 jaar verdwenen. Voorzitter Erik Kopp heeft op de jaarlijkse bijeenkomst van de houtzagers gepleit voor een handleiding over het houtzagen en een cursus. Een kleine afvaardiging gaat hier mee aan de slag. Hetzelfde geldt voor het pellen dat in Groningen nieuw leven wordt ingeblazen. Daarna komt ook het olieslaan aan de beurt. Het bestuur gaat dit mogelijk maken.

De weercursus van David Henneveld is een begrip binnen het Gilde. Vanaf 1 april 2019 zet David wekelijks op de website een actueel weerbericht voor molenaars. Daarnaast schrijft hij in de Gildebrief een uitgebreider stuk over een bepaald onderwerp van het weer en blijft hij de cursus geven. De cursus wordt ingekort van zes naar drie dagdelen.

Cursusboek opleiding watermolenaar. Er wordt nog gewerkt aan het cursusboek van de opleiding watermolenaar. Kees Kammeraat organiseert dit. Training toelatingsexaminatoren. In navolging van de training van de examinatoren door vereniging De Hollandsche Molen is er ook een training voor de examinatoren van het toelatingsexamen geweest. Er waren 28 examinatoren op de cursus waar ze onder andere geleerd hebben hoe je vragen kunt stellen en hoe je een zenuwachtige kandidaat gerust kunt stellen.

G - Veiligheid.

Op 9 maart 2019 is er een veiligheidsdag georganiseerd door veiligheidscoördinator Erik Kopp. Bijna alle veiligheidscoaches waren daarbij aanwezig. Er werd gesproken over ongevallen met persoonlijk letsel, incidenten met materiële schade en gevaarlijke situaties. Er waren in 2018 vijf ongevallen waarvan één met blijvend letsel. Hoe strak we er ook op letten, er blijven ongevallen en incidenten gebeuren. Deze worden lang niet allemaal gemeld en komen dan niet op de incidentenlijst. Het bestuur wil graag dat alles gemeld wordt en dat kan ook anoniem. Ook is de introductie en het gebruik van de valbeveiliging besproken. De evaluatie valbeveiliging komt in de komende Opleidingsraad voor besluitvorming ter sprake. De huidige in gebruik zijnde set – een val-stop systeem – voldoet. De training is goed maar de trainers mogen op een herhalingscursus. Het bestuur wil graag dat er in iedere afdeling een of twee keurmeesters komen die de sets kunnen keuren. De presentatie op de website wordt nog verbeterd.

De werkgroep veiligheid heeft twee documenten gemaakt: een bezoekersprotocol en richtlijnen voor de afscherming van het gevlucht. Deze twee documenten staan in de 'toolkit veiligheid' op de website van De Hollandsche Molen.

H - UNESCO en de internationale conferentie 2020.

In het aanvraagplan voor de UNESCO is genoemd dat Nederland een conferentie gaat organiseren over het beschermen en behouden van het ambacht van molenaar in de toekomst. Een rode draad in de confe-

rentie is dat we andere landen willen laten zien hoe wij met vrijwilligers onze historische molens in stand houden. Tegelijkertijd willen wij andere landen vragen hoe zij dat doen. Ook is het een goede gelegenheid om een internationaal netwerk op te bouwen.

I - Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG).

Een aantal functionarissen moeten een VOG hebben. Dat geldt voor het landelijk bestuur, de vertrouwenspersonen, de ledenadministrateur en de instructeurs die met minderjarigen werken. Men kan dit zelf digitaal aanvragen. Het Gilde betaalt de kosten.

K - Certificering van de RI&E.

Er is een digitale versie op te vragen bij De Hollandsche Molen. De huidige versie gaat nog verbeterd worden om het invullen makkelijker te maken. Elk jaar zouden molenaar en moleneigenaar even het boek moeten openslaan om te zien of er aanpassingen nodig zijn.

L - Subsidie RCE.

De subsidie voor de opleiding is voor de komende vier jaar toegekend.

M - De hygiëne-code voor korenmolenaars.

Daar wordt aan gewerkt en die komt er aan.

4. Jaarverslag 2018

Het jaarverslag 2018 heeft in de Gildebrief gestaan en wordt gepresenteerd door de secretaris. Beelden van het afgelopen jaar worden getoond. Er zijn geen vragen over het jaarverslag en het verslag wordt vastgesteld.

5. Financiën

Penningmeester Geert Jonker presenteert de jaarcijfers. Het was een zonnig jaar voor het Gilde. De penningmeester heeft veel hulp gekregen van Willem Boender en Jan Wieffer. De uitgaven zijn gedaald met 4,1 procent. Er was geld gepland voor het bergroten van de bekendheid van het Gilde en voor vertalingen van de lesstof en dat is nog niet uitgevoerd. De inkomsten waren 2,5 procent hoger door een verhoogde instroom van leden. Het saldo is € 7.500 meer dan het jaar daarvoor. Het voorstel is om dit toe te voegen aan de algemene reserve. De kascommissie bestaande uit Nico van den Broek, Johan Ottevanger en Karel Ouendag hebben de boeken gecontroleerd. Uit monde van Nico van den Broek wordt de vergadering gevraagd het bestuur decharge te verlenen voor het gevoerde financiële beleid.

Dit wordt met een applaus bekrachtigd. De begroting voor 2019 ziet er goed uit. Er zijn geen grote wijzigingen en er worden wederom zo'n 120 nieuwe leerlingen verwacht. De begroting wordt goedgekeurd. Nico van den Broek is aftredend en er wordt een nieuw lid voor de kascommissie gezocht. Rob Oosterlee biedt zich aan om in de kascommissie plaats te nemen.

Molen De Ster in Utrecht

De aanwezige Gildeleden

6. De Statuten en Huishoudelijk Reglement (HHR)

De statuten moeten aangepast worden omdat de leeftijd om te beginnen met de opleiding is veranderd van 16 naar 14 jaar. Ook zijn er onvolkomenheden aangepast. Bovendien moet de Verklaring Omtrent Gedrag (VOG) voor enkele functionarissen en het gewijzigde mandaat van de Opleidingsraad (OR) worden opgenomen. Ook de procedure voor het toelatingsexamen voor watermolenaars is aangepast.

Er zijn geen schriftelijke reacties gekomen. Erik Kopp gaat nader in op enkele vragen vanuit de vergadering.

Harm Jansen meldt een paar onvolkomenheden met betrekking tot de verwijzingen. Die worden meegenomen.

Harm Jansen is het niet eens met de vereenvoudiging van artikel 11.2 met betrekking tot de vertegenwoordiging van de vereniging door twee bestuursleden. Na uitleg gaat hij akkoord met het voorstel. Verder stelt hij regel twee in artikel 14.1 ter discussie. Hij gaat na uitleg akkoord met de wijziging, dat de Algemene Ledenvergadering bij afwezigheid van bestuursleden zelf voorziet in iemand die de vergadering voorziet. Daarnaast stelt hij de vraag of er wel rekening wordt gehouden met de regelgeving voor de ARBO nu de bijlage uit het Huishoudelijk reglement over de 'Toegestane werkzaamheden voor jeugdleden' is geschrapt. De voorzitter antwoordt bevestigend.

Ten slotte stelt hij voor, dat afdelingen een begroting inleveren en zo wat meer vrijheid krijgen. De voorzitter antwoordt, dat de penningmeester hierop nader zal ingaan in een bijeenkomst met de penningmeesters van alle afdelingen. Vooralsnog blijft de huidige situatie gehandhaafd. Dat betekent dat de afdelingen na inlevering van het jaarverslag een vaste bijdrage van € 250 krijgen en per lid € 5,50. Dat staat nu niet duidelijk omschreven en dat wordt aangepast.

Joop Kruizinga stelt voor het werkwoord 'kunnen' in artikel 22.1 te schrappen. De voorzitter gaat hiermee akkoord. Verder plaats hij twee opmerkingen. De twee opleidingen watermolenaar waaronder de verkorte (voor windmolenaars die watermolenaar willen worden) niet in het HHR staan. Jan Wieffer geeft hierop aan dat in enkele gevallen maatwerk wordt toegepast en dat het onderwerp in het examenreglement thuishoort. Ook pleit Joop ervoor de vertrouwenspersoon op te nemen in de statuten.

Erik Kopp licht de voorstellen tot wijziging van het Huishoudelijk Reglement toe. Het voorstel is de verschillende categorieën leden te versimpelen. We willen de vakmolenaars behouden, die hebben we nog steeds: die staan aan de basis van ons Gilde. Dat willen we zo houden. Als we ze over 50 jaar niet meer hebben, gaan we daar over denken. Jeugdleden die niet in opleiding gaan als ze 18 worden, hebben alleen

De Gildeleden die met succes hun AKG-cursus hebben afgerond, 3e van links Petro van Doorne, 6e van links Hans Titulaer, beide AKG-betsuursleden

de keuze om donateur te worden of uitgeschreven te worden.

Nadat alle vragen zijn beantwoord vraagt Erik Kopp instemming voor de wijziging van de Statuten en het Huishoudelijk Reglement met inachtneming van de voorgestelde wijzigingen geplaatst in deze Algemene Ledenvergadering. De aanwezige leden stemmen in en bevestigen dat met applaus.

7. De Evert Smit Biotoopprijs 2019

De Evert Smit Biotoopprijs is door het bestuur uitgereikt aan Hans van Zoggel, bestuurslid van Molenstichting Leudal. Door zijn inzet is er rond de molen van Roggel een heel eikenbos verdwenen. Omdat Hans niet zelf aanwezig kon zijn, is de prijs door Jan van Woezik in ontvangst genomen. Het bijbehorende geldbedrag wordt door Hans van Zoggel aan de molen ter beschikking gesteld.

8. Rondvraag

Sandra Norder vertelt namens De Hollandsche Molen over Nationale Molendag en het project om ieder kind naar de molen te laten komen.

Erik Stoop meldt dat het hele archief van het bestuur van De Hollandsche Molen wordt gedigitaliseerd en eind van het jaar op het internet staat. Hij doet een oproep: er zijn vrijwilligers nodig om de diverse zaken te beschrijven, omdat ze zonder beschrijving niet toegankelijk zijn. Op smd@molens.nl kunnen vrijwilligers zich aanmelden.

Gerard Troost van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) meldt dat het Molenplatform dit keer voor de molenaars wordt georganiseerd en wel op 17 mei in Amersfoort. Het onderwerp is de toekomst van het ambacht molenaar.

Jan Wieffer meldt dat de provincie Overijssel in het kader van UNESCO alle molenaars van die provincie heeft uitgenodigd voor een dag in het Openluchtmuseum in Arnhem.

Hub van Erve heeft nog lesbrieven, folders, posters en andere zaken bij zich die gratis meegenomen kunnen worden.

9. Sluiting

De voorzitter sluit om 12.00 uur de vergadering. De volgende Algemene Ledenvergadering is (onder voorbehoud) op zaterdag 4 april 2020 in de watermolen van Opwetten.

Evert Smit Biotoopprijs 2019

DOOR: TOM KREUNING, secretaris van het Gilde van Vrijwillige Molenaars

Rond de molen van Roggel zijn afgelopen december heel erg veel bomen gekapt. Een rij grote eiken op het zuidwesten achter het huis van de overbuurman is weggehaald en ook een compleet bos met eiken in de tuin van de burens aan de noordoost kant. Het bos kon verdwijnen dankzij de medewerking van het IKL Limburg (Instandhouding Kleine Landschapselementen).

Zij leveren vervangende fruitbomen en een beukenhaag. Dit bleek een goede prikkel te zijn voor de burens om de bomen weg te laten halen. Het is verder een hele strijd geweest, omdat ambtenaren vonden dat het een bos was met een verplichting om het te herplanten. Door tussenkomst van de wethouder en de gedeputeerde is het uiteindelijk gelukt de bomen te rooien zonder herplantplicht.

Dit alles is vooral te danken aan Hans van Zoggel, bestuurslid van Molenstichting Leudal. Jan van Woezik, molenaar van de molen van Roggel: „Ik had nooit durven dromen, dat die eiken die er al bijna 40 jaar staan

nog ooit weg zouden gaan. Ik heb ze zien planten, maar er eigenlijk nooit iets van durven zeggen. Toen ik dat zei tegen Hans, is hij er meteen op afgestapt en heeft het zoals gezegd geregeld”.

Het bestuur van het Gilde van Vrijwillige Molenaars heeft daarom besloten om de Evert Smit Biotoopprijs 2019 uit te reiken aan Hans van Zoggel. Tijdens de Algemene Ledenvergadering kon Hans helaas niet aanwezig zijn en is de oorkonde door Jan van Woezik in ontvangst genomen.

De bijbehorende geldprijs wordt door Hans van Zoggel ter beschikking gesteld aan de molen.

In memoriam Roelof Lubbers

Op 1 december 2018 is toch nog onverwacht - ondanks een slechter wordende gezondheid - vrijwillige molenaar Roelof Lubbers overleden op een leeftijd van 72 jaar.

In september 2007 bezocht Roelof molen De Ster in Geesteren (Gelderland) waar hij in gesprek raakte met molenaar Joop Overman. Roelof besloot een aantal zaterdagen mee te helpen en raakte zo enthousiast dat hij besloot zelf ook molenaar te willen worden. Roelof werd in november datzelfde jaar lid van Het Gilde van Vrijwillige Molenaars en startte zijn opleiding. Per 8 oktober 2009 kon Roelof samen met molenaar Marcel Pot gaan draaien op De Zwiapse Molen waar hij tot zijn overlijden is gebleven. Roelof sloot zijn oplei-

ding af met een examen op 15 maart 2010 en haalde zijn diploma op Pelmolen Ter Horst in Rijssen. Roelof heeft 4 molenaars opgeleid naar het diploma en meerdere leerlingen begeleid onder andere tijdens hun bezoeken of stage-periode op de Zwiapse Molen. Wij kennen Roelof als een rustige en vriendelijke man, een gedreven molenaar, die altijd bezig was met onderhoud en het begeleiden van leerling-molenaars. Roelof sloeg zelden een zaterdag over; alleen voor de muziekvereniging Advendo maakte hij een uitzondering, bijvoorbeeld bij de aankomst van Sinterklaas en degelijke. Bij Advendo speelde hij ruim 35 jaar cornet, besbas en sousafoon. We denken met plezier terug aan diverse klussen die we met elkaar gedaan hebben

op de molen, zoals het repareren van een gedeelte van de stelling en het schilderen van het gevlucht.

We zullen zijn inspiratie missen om de klussen die gedaan moeten worden aan de molen weer op te pakken. We kijken vooral met plezier terug op de mooie jaren dat wij hem mochten leren kennen en met hem samenwerken.

*Natasja Klein Nulent-van Otterloo en
Hennie van Welbergen*

In memoriam Bart Tonies

Op 19 maart overleed Bart Tonies uit Ravenstein.

Bart was lid van de adviesraad van Molenstichting Noord-Brabant vanaf de wederopleving nu ruim tien jaar geleden. Dat wil zeggen vanaf het moment, dat een bestuur van professionele bestuurders aangevuld werd met een adviesraad van kenners uit het molenveld. Bij de vergaderingen van de raad was hij bijna altijd aanwezig en sprak hij een belangrijk woordje mee. Het in de avonden reizen door Brabant, noch zijn leeftijd (Bart is 84 jaar oud geworden) hebben hem daarvan weerhouden.

Bovenal was Bart echter een bij het cultuurbehoud betrokken inwoner van het historische stadje Ravenstein. Hij was afkomstig uit Nistelrode en opgeleid als timmerman. Hij werd in de jaren zestig ambtenaar bouwza-

ken. Hij had belangstelling voor historische bouwkunst en was onder de indruk van de bouwstijl van de Bossche School. Zo heeft hij een stempel gedrukt op hoe Ravenstein er nu uitziet en een bijdrage geleverd aan het behoud van meerdere kleine en grotere monumenten in en om zijn woonplaats. Ook heeft hij sturing kunnen geven aan een passende invulling van diverse nieuwbouwprojecten.

De laatste dertig jaar spitsten Bart zijn interesse en zijn activiteiten zich toe op de molen in Ravenstein. De hoge stadsmolen - destijds De Raaf en nu (weer) De Nijverheid geheten - dreigde te vervallen en Bart nam het initiatief voor een stichting om de molen in eigendom over te nemen van de laatste molenaarsfamilie. Die overname luidde een periode van herstel in en van tal van veranderingen. Daaronder was de sloop van het oude en de bouw van een nieuw bijgebouw tegen de molen. Dat bijgebouw kreeg ook nieuwe functies, waaronder dat van bierbrouwerij. Bart ging ook zelf de opleiding tot vrijwillige molenaar volgen en was de voorman om op de molen het destijds nog onbekende graangewas spelt te gaan malen. Bart had daarbij niet alleen oog voor de molen als bouwwerk. Hij zorgde er ook voor, dat

er - naast hemzelf - voldoende molenaars beschikbaar bleven. Zo kon de molen blijven doen waarvoor hij ooit gebouwd was en kon behalve het monument ook het ambacht van molenaar in stand gehouden worden. Een vooruitziende blik kon Bart bij zijn molenactiviteiten dus niet ontzegd worden.

Rond de jaarwisseling werd de vitale, blijmoedige en nog vol plannen zittende man die Bart was, getroffen door de diagnose van een noodlottige ziekte. Tijdens de begrafenis zei een van de sprekers, dat de dood niet alleen wegneemt maar ook geeft. De dood geeft ons herinneringen en een duidelijker beeld van wat iemand heeft nagelaten en wat voor mens iemand was. Behalve een beschermer van molens en een pleitbezorger van het Ravensteinse erfgoed, was Bart een beminlijk mens. Degenen die zich verbonden voelen aan de Molenstichting Noord-Brabant zijn hem voor dat eerste, maar vooral ook voor dat laatste zeer erkentelijk. Bart werd op 25 maart te rusten gelegd op het kerkhof van Ravenstein, aan de voet van de molen die voor een periode van zes weken in de rouwstand werd gezet.

Jan Scheirs

Dieren en de molen

De Pendrechtse Molen staat sinds de verplaatsing in 1993 midden in het Zuidelijk Randpark. Dit is een recreatiegebied ingeklemd tussen Rotterdam-Zuid en Barendrecht-Carnisselande. Het is een paar kilometer lang en ongeveer 500 meter breed met over de volle lengte de Betuwelijn en de A-15.

DOOR: BAREND ZINKWEG

Een paar jaar na de verplaatsing meldde zich een hobby-boer op zoek naar weidegrond. Sindsdien lopen er - in steeds wisselende aantallen - kippen, parelhoenders, geiten, schapen, paarden en koeien rond de molen. Iedere dag komen mensen met keukenafval en oud brood om dit aan de dieren te voeren.

Ieder voorjaar loopt er het nodige jonge vee. Dan blijft het heel bijzonder om plots te zien dat een schaap aan het lammeren is.

Sinds een paar jaar hebben imkers bijenkasten bij de molen geplaatst.

In het begin wemelde het van de konijnen, maar die zijn nu zo goed als verdwenen. Wel lopen er regelmatig fazanten en steeds vaker hazen en ooievaars. Omdat er veel waterpartijen zijn er vanzelfsprekend aalscholvers te zien en die gaan natuurlijk ook op de molen zitten. Op een moment zaten er 22 van die beesten op de dwarse roe. Er was geen plekje meer aan de molen waarop je een hand kon leggen zonder vogelpoep aan te raken. Ik ben een hele dag met een hogedrukspuit bezig geweest om alles weer toonbaar te maken. Daarna heb ik een periode de molen overhek weggezet om de aalscholvers minder plek te geven

om te gaan zitten. In de rietkragen heb ik regelmatig een roerdomp waargenomen. Af en toe loopt er een lepelaar te foerageren. Op een dag maakte ik een foto van maar liefst 100 grazende canadagansen.

Op een windstille dag ontdekte ik in de waterloop van de molen een scharrelende krab. Bij het krozen heb ik meerdere keren een zoetwaterkreeft met het vuil mee naar boven gehaald.

De dieren komen ook de molen in. Iets te vaak is er een muis binnen en die veroorzaakt de nodige schade, zoals doorgeknaagde telefoondraden. Ik trof ook een dikke pad in de molen aan en een salamander.

Op de kapzolder vind ik regelmatig braakballen van een torenvalk. Ik ben daar wel blij mee: braakballen zijn 'schoon vuil' en ik denk dat die torenvalken andere vogels buiten houden.

Onlangs wilde ik bij het opzeilen bij het laatste end het linkeronderhoektuw vastmaken en in de veer was een visje geklemd. Ik denk dat het een voortje is, dat door een aalscholver met de hik verloren zal zijn. Bijzonder was natuurlijk dat dat visje precies klem in die veer bleef hangen.

Het nieuwe draaipunt

Problemen met de toevoer van graan

Korenmol De Vliet in Diever is een vrij kleine molen met een vlucht van 18,60 meter. Op beide roeden zijn fokken aangebracht en de buitenroede heeft centrifugaal werkende regelkleppen.

DOOR: MEINT NOORDHOEK (mwnoordhoek@hetnet.nl)

Vooraf bij wind uit de richting van noordwest door het noorden tot zuidoost heeft de molen een slechte biotoop. Daardoor draait de molen soms erg onregelmatig. De twee regelkleppen zijn afgesteld op 60 enden en die hebben hierop maar weinig invloed. We proberen dan met een aangepaste zeilvoering holpartijen te beperken. Een mooie regelmatige gang bij wind uit genoemde richtingen zit er vaak niet in. Dit heeft begrijpelijk een negatieve invloed op de kwaliteit van het gemalen meel. Zelfs een goedwerkende reguleur kan hier weinig verbetering in brengen. Toch wilden we een betere uitmaling krijgen en meer op windkracht kunnen malen. Daarom hebben we een paar jaar geleden een wind-gedreven pletter

in de molen geplaatst en zijn we overgeschakeld op het malen van geplette tarwe. Omdat het malen van geplette tarwe minder kracht vraagt, is het verschijnsel van de onregelmatige gang nog erger geworden.

De problemen

Zoals bekend wordt in molens het graan door het schudden van de schuddebak of schoe toegevoerd tussen de molenstenen. Bij een veranderlijke wind draait ook de molensteen op een wisselende snelheid. Zoals bekend kan dit behoorlijk variëren. Bij al deze snelheden moet het graan evenredig worden toegevoerd: bij lage snelheden weinig toevoer en bij hoge snelheden veel toevoer. Vaak lukt dit

niet en ontstaan er problemen zoals grommende stenen of zelfs het vastlopen bij een lage snelheid doordat er teveel graan wordt toegevoerd. Deze problemen worden vaak nog erger als er voorgemalen of geplet graan wordt gemalen, zoals in ons geval.

Bij het malen van geplet graan wordt normaal de voorkant van de schuddebak iets verlaagd beneden waterpas en gaat de schuif van de kaar verder open. In Diever was dat niet voldoende en bleven we worstelen met ernstige problemen met de toevoer.

Als je te maken krijgt met dergelijke problemen dan ga je te rade bij collega-korenmolenaars met de vraag: hoe werkt dit bij jullie? In het begin hebben al deze molenaars het ideale systeem en hebben zij hier geen last van. Als je doorvraagt dan komen genoemde problemen toch vaker voor en daarom hebben deze contacten een paar bruikbare tips opgeleverd.

De oorspronkelijke situatie

Het staakijzer is vierkant 6 bij 6 centimeter

De nieuwe aanhouder

en heeft geen klapspanen. De schuddebak hangt aan de achterkant aan twee kettinkjes. De voorkant van de schuddebak hangt aan een koord dat loopt over de regelkam naar een pootpen en is hiermee zowel horizontaal als verticaal te verstellen. Bij het malen van hele tarwe hangt de schuddebak horizontaal of met de voorkant iets naar boven. Bij het malen van geplette tarwe hangt deze iets beneden horizontaal.

Een horizontale verstelling naar rechts werkt als aanhouder: hierdoor is de klap van schuddebak te versterken. Als afhonder hebben we een koord naar links dat via een katrolletje naar beneden loopt. Bij de meelgoot kan dat met een kartelwielletje met pal op spanning worden gebracht. Bij het malen van hele tarwe staat de schuif van de kaar gemiddeld driekwart open en bij het malen van geplette tarwe volledig open. Het slagblokje aan de arm van de schoe was iets ingesleten en een klap was nauwelijks hoorbaar.

Doordat de toevoer van geplette tarwe bij lage snelheid veel te groot was, liep de zaak soms vast en moesten we vervolgens met de afhonder op volle spanning de molen duwend aan de wicken weer op gang brengen. De afhonder stond bij normale snelheid helemaal los en had dan geen enkel effect. Bij hoge snelheid daarentegen was de toevoer bij hele tarwe veel te groot en van geplette tarwe veel te laag: we moesten dan met de hand meer graan instrijken.

Als we het ophangpunt van de schuddebak naar rechts gingen verplaatsen (om een betere klap te krijgen) dan draaide dit uit op een rare, hobbelerende beweging van de schuddebak waardoor de toevoer zelfs minder werd. Nadat ik mijn licht hadden opgestoken bij een aantal collega-korenmolenaars ging ik ook op zoek naar wat er in de boeken staat over toevoersystemen.

Aangebrachte veranderingen

Volgens de gevonden gegevens is de ophanging van de achterkant van de schuddebak met kettinkjes niet goed: dit moet een

De aanhouder met hoogteversteller

draaipunt zijn. Ook vond ik dat de meeste schuddebakken aan de voorkant te smal zijn: daardoor is het effect van het schudden te klein. Nadat ik zo'n draaipunt aan de achterkant had aangebracht bleek de schuddebak scheef te hangen. Aan een kant liep deze over terwijl er aan de andere kant nog 3 tot 4 centimeter ruimte over was. In de boeken werd al vermeld dat dit draaipunt uit het midden moest liggen en dat heb ik toen maar gedaan. Later heb ik dit draaipunt weer naar het midden gebracht nadat ik de ophanging van de schuddebak aan de voorkant had veranderd. Volgens genoemde boeken wordt de beste klap verkregen met een zuiver vierkant staakijzer en moet de schuddebak aan de voorkant zonder spanning hangen. Er zijn zelfs molens waar deze ophanging bestaat uit een verticale, scharnierende metalen strip. Na vervanging van het versleten aanslagblokje tegen de arm van de schoe was de klap wel iets beter maar toch nog te gering. Om toch een betere klap te verkrijgen heb ik (geheel tegen de aanbevelingen in) op het staakijzer vier stuks klapspanen aangebracht. Omdat er toen sprake was van een veel betere klap konden we geplette tarwe malen met een bijna horizontale schuddebak.

Als instelbare aanhouder heb ik daarna het bekende systeem van de balansarm met het gewichtje aangebracht. Hetzelfde systeem wordt in een van de boeken ook aanbevolen als afhonder, maar daar heb ik niet voor gekozen. Onze eenvoudige afhonder gebruikten we toen alleen nog maar om de aanslag aan of uit te zetten. Nadat ik deze veranderingen had aangebracht, waren de problemen bij lage snelheden nagenoeg over en bleef de molen bij zwakke windjes gewoon doormalen.

Blijven proberen

Het probleem van een te geringe invoer bij hoge snelheden bleef echter in volle hevigheid bestaan. Alleen als wij dan de schuddebak met de hand iets lieten zakken ging het een stuk beter. Als de snelheid daarna weer daalde moest de schuddebak weer in

De verbinding met de arm van de reguleteur

de horizontale positie gebracht worden, want anders ging het weer mis. Als dit met de pootpen een paar keer achter elkaar werd gedaan dan was het gevoel over de hoogte van de schuddebak helemaal weg. Ook had ik ergens gelezen en gehoord dat er molens zijn waar de hoogte van de schuddebak beneden bij de meelgoot verstelbaar is. Dit bracht mij op het idee om deze verstelling van de schuddebak te automatiseren door gebruik te maken van onze reguleteur. Daarvoor heb ik de arm van de reguleteur met een koord en katrolletjes verbonden met de voorkant van de schuddebak. Als nu de hefboom van de reguleteur met het oplopen van de snelheid omhoog beweegt dan zakt de voorkant van de schuddebak. Deze afstand bedraagt op dit moment ongeveer 3 centimeter maar die is instelbaar evenals het beginpunt, nu iets beneden horizontaal. Door deze aanpassing is onze eenvoudige afhonder met kartelwielletje komen te vervallen. De eerste ervaringen met dit systeem waren hoopgevend, alleen bij een plotselinge verandering van de snelheid was er soms te weinig toevoer met grommen van de stenen als gevolg. Dit is wel enigszins te verklaren doordat een reguleteur altijd een beetje achter de feiten aanholt. Omdat er nu een veel betere aanhouder aanwezig is, heb ik geprobeerd de klapspanen op het staakijzer weer te weg te halen. Dit bleek niet goed te werken: een 6 bij 6 vierkant is blijkbaar toch te klein en dus zitten de klapspanen er weer op. Na langdurig uittesten van het nieuwe toevoersysteem bij verschillende snelheden zijn wij in Diever redelijk tevreden.

Geraadpleegde boeken:

- 'Van leerling tot molenaar' van J.H. Rijnbergen en een aanvulling daarop van Abr. Coomans uit Elkerzee in het blad 'De molenaar'.
- 'Korenmolens' van P.W.E. van Bussel
- 'Zingende stenen' van D. Abelskamp

De meteorologische werkplek met alle schermen.

De meteoroloog en zijn

Het weerbericht op radio en tv klinkt simpel maar er gaat heel wat denkwerk en verzamelwerk aan vooraf. In dit artikel vertel ik hoe het er aan toe gaat op de weerkamer van Weathernews en hoe ik te werk ga. Dan heeft u een idee hoe het weerbericht tot stand komt, want er komt veel bij kijken.

werk

DOOR: DAVID HENNEVELD, weerkundige

Ik ben echt een hobby-meteoroloog en altijd met het weer bezig. Ik ben echt een liefhebber van veel wind of storm, van sneeuw en onweer. In 1979 (toen was ik 9 jaar) heb ik in het noorden van Drenthe 'De Sneeuwstorm' meegemaakt en vanaf die tijd ben ik gek van het weer. In de jaren 80 plaatste ik een ontvanger op het dak voor twee verschillende satellieten. Toen ben ik dagboeken gaan bijhouden en temperatuurmetingen gaan doen. Het voordeel van het noorden is dat er veel weer is, meer dan in de rest van Nederland. Er zijn langer aanhoudende buien, is er relatief veel wind en zijn er vaker wolken. Ik leerde wolken herkennen en werd waarnemer voor Jan Pelleboer, Hans de Jong en Jan Versteegt. Het weer zit altijd in mijn hoofd waar ik ook ter wereld ben.

Het weer is fantastisch

In Japan heb ik tyfoons meegemaakt (zwakke gelukkig), in Budapest hitte met 40 graden, winter in Scandinavië en droge lucht in de Atacama woestijn (Chili) met 40° C, een luchtvochtigheid van nog geen 5% en zonkracht 13! (Dat houdt in: verbranden binnen 5 minuten.) Hoogtepunten voor mij zijn er verschillende: de winter van 1978-1979, 4 1/2 uur zwaar onweer eind jaren 80 in Noord-Holland en de nacht van 26 mei 2009, toen zwaar onweer met bijna orkaanwinden over ons land naar het noorden joeg. Ook de storm van 25 januari 1990 in Noord-Drenthe staat nog vers in het geheugen.

Verder zijn er nog andere verhalen die bij mij in het geheugen gegrift staan. Op weg naar school in Groningen heb ik in de regen ineens in de verte een mistbank op zien duiken. Dat bleek geen mist te zijn maar forse sneeuwval. Binnen één minuut was alle regen sneeuw geworden en in geen rijd was er een witte wereld: wat een overgang. Tijdens een hagelbui waaide ik met een fietsvriend een droge sloot in vanwege de enorme windstoten. Slootmist die met een zeer zwakke stroming uitrolt over de weilanden.

Jan Pelleboer vertelde op Radio Noord rond half acht, dat er nog enkele sneeuwbuien actief waren net ten noorden van de stad Groningen, maar die zouden snel uitsterven. Onderweg op de fiets zuid van Groningen kwamen die buien opzetten en lieten 6 centimeter sneeuw achter: fietsen was niet meer te doen en al het verkeer liep vast. Op school aangekomen hadden ze daar geen vlok sneeuw gezien en het kostte enige moeite om te vertellen waarom wij 45 minuten te laat waren.

Klanten in de Rotterdamse haven die bellen waar de verwachte wind blijft. Ze meten maar winkracht 3, ik had 12 Beaufort uitstaan!!! Nog geen 10 kilometer buiten de kust van Hoek van Holland stond toen inderdaad windkracht 12, orkaankracht uit het noordwesten, maar de klant had toen nog niets. Ik vertelde dat over ongeveer 15 minuten de wind erin zou komen zetten als een muur van orkaankracht. Nog geen half uur later belde de klant weer: containers vlogen in het rond. Het was levensgevaarlijk buiten en binnen 5 minuten was de wind toegenomen van windkracht 3 uit het zuidwesten naar 12 Bft uit het noordwesten. Dit had de man in 30 jaar Rotterdamse haven nog nooit meegemaakt. Dit zijn zomaar enkele dingen die ik nooit zal vergeten. Het weer is fantastisch, maar blijft ook onvoorspelbaar en meedogenloos. Aan ons meteorologen de taak om mensen zo goed mogelijk voor te bereiden op wat komen gaat.

Het werk

Een werkdag begint met het naar het werk fietsen. Dat geeft meteen al een goede indruk van het weer en of ik gisteren dat weer wel verwacht had. Op de werkamer aangekomen ga ik naar mijn werkplek: een bureau met maar liefst 10 schermen om alles te kunnen zien en bewaken. Twee schermen vormen het MWS ofwel het 'Meteorologisch Werk Station'. Hierop kan ik weermodellen laden en allerlei velden over elkaar heen leggen, zowel los als met de satelliet. Ook komen hier op elk uur alle wereldwaarnemingen binnen. Dan is er een werkscherm, waarop ik alle weersverwachtingen maak. Ook krijg ik hierop de e-mails binnen: dat zijn er zeker 300 per dag als het er niet meer zijn. Ook alle verzonden verwachtingen komen daar binnen, zodat ik kan zien of de bezorging en aanmaak goed gegaan is.

De rest van de schermen zijn bewakingsschermen. Hierop staan onder andere 8 subschermen met Nederlandse waarnemingen van het KNMI: die worden elke 10 minuten ververs. Op een groot hoofdscherm staat Europa opgedeeld in subschermen: een satellietfoto van Europa in het infrarood en een visuele foto van Europa. Een infrarood-kanaal kijkt naar de bewolkingstemperatuur en zet deze om in wit en grijs beeld. Dan kan ik goed zien welke wolken hoog in de lucht hangen en welke niet. Elke vijf minuten wordt zo'n beeld gemaakt. De Europese radar mag ook

De meteoroloog aan het werk, een zelfportret.

niet ontbreken, evenals actuele bliksemontladingen. Ook is de zonnestand te zien met de overgang naar de nacht over de hele wereld. Verder heb ik toegang tot alle satellieten op weergebied wereldwijd en dit zowel voor polaire satellieten als geostationaire satellieten. Polaire satellieten draaien rondjes om de aarde op ongeveer 850 kilometer hoogte. Ze draaien grofweg van pool naar pool en terwijl zij hun rondjes doen, draait de aarde om zijn as eronderdoor. Hierdoor zien deze satellieten telkens een ander stukje aarde. Door hun geringe hoogte maken ze haarscherpe beelden van de aarde. Omdat ze telkens een ander stukje aarde zien, zijn ze niet in staat filmpjes te maken. In de jaren 80 heb ik een eigen antenne op het dak gehad om deze satellieten te ontvangen. Rond Marokko begon mijn antenne de satelliet te 'zien' en iets boven Lapland viel de verbinding weer weg vanwege de kromming van de aarde.

Geostationaire satellieten kunnen wel filmpjes maken. Dit komt omdat ze 'stil' staan ten opzichte van de aarde. Ze staan ongeveer op 48.000 kilometer hoogte boven de evenaar en

Opname van Nederland gemaakt met een polaire satelliet. De wolken zijn goed te zien evenals de sneeuwresten op de Veluwe en in het oosten van het land. Een zwakke trog met buien ligt langs de westkust tot in het westen van België. Sneeuw is ook goed te zien in Noord-Duitsland met naar het zuiden toe geleidelijk wolken erboven (opname van 3 februari 2019).

draaien net zo snel om de aardas als de aarde zelf. Hierdoor zien ze altijd hetzelfde stuk aarde. Omdat ze boven de evenaar staan, zijn de polen niet te zien vanwege de kromming

van de aarde. Om toch de polen te kunnen zien vliegen er daarom ook polaire satellieten rond. Een heel netwerk van geostationaire satellieten rond de aarde houdt al het weer

in de gaten. Wordt er een satelliet vervangen, dan schuift de oude satelliet iets op en blijft als reserve dienen of wordt verplaatst naar een ander deel van de wereld. Zo staat een oudere Meteosat van Europa al jaren boven India en houdt daar het weer in de gaten.

Een ander scherm op mijn bureau toont alle actuele waarnemingen op de Noordzee.

Een collega geeft mij een overdracht van 15 tot 20 minuten. Eerst komt het Nederlandse weer aan bod tot 7 dagen vooruit. Daarna volgt het weer op de Noordzee en de Noorse zee. De rest van de wereld volgt daarna, dan gericht op waar onze klanten zitten. Valt er weinig tot niets te vertellen vanwege rustig weer dan zijn we snel klaar. Dan volgt de mailbox of daar nog iets belangrijks in zit. Na de overdracht weet ik het weer grofweg, maar ik wil in mijn hoofd een soort plaatje in drie dimensies maken. Daarvoor bekijk ik modellen en soundings. Soundings zijn doorsneden van de atmosfeer, die door het oplaten van weerballonnen zijn gemaakt. De gegevens van de weerballonnen leveren ook verwachtingen voor de toekomst tot 48 uur. Dit geeft een goed beeld van alle windsnelheden boven Nederland met de bijbehorende richtingen en met bewolking, temperatuur en hoe onstabiel de atmosfeer is. Kunnen zich wolken vormen, tot hoe hoog komen die wolken, wat zijn de maximale windstoten en is onweer mogelijk? De actuele waarnemingen van de Europese landen en de waarnemingen van de olieboorplatforms geven aan of de modellen kloppen wat betreft windsnelheid, temperatuur, luchtdruk, bewolkingshoogte, zicht en golfhoogte. Elke 6 uur wordt er een actuele weerkaart gemaakt en dan handmatig door de meteoroloog getekend.

Daarnaast wordt een kaartserie geprint met de luchtdruk aan de grond, de temperatuur op 1500 meter hoogte. Dat is een goede maatstaf om op een bepaalde manier om in de lente, de zomer en de herfst de temperatuur aan de grond te bepalen. Daarboven staat een kaart van 5 1/2 kilometer hoogte met hoogtelijnen en verticale bewegingen, een dwarsdoorsnede. Die kaart geeft aan waar en hoe de straalstroom ligt en waar veel lucht omhoog gewerkt wordt: daar liggen dan ook vaak de regengebieden. Door deze twee kaarten te combineren (luchtdruk aan de grond en op hoogte) heb je meteen een goede indruk van het weer en de kaartjes gaan wel tot 180 uur vooruit. Op deze kaarten teken ik dan nog handmatig de fronten in: warmtefront, koufront, occlusie en de troggen.

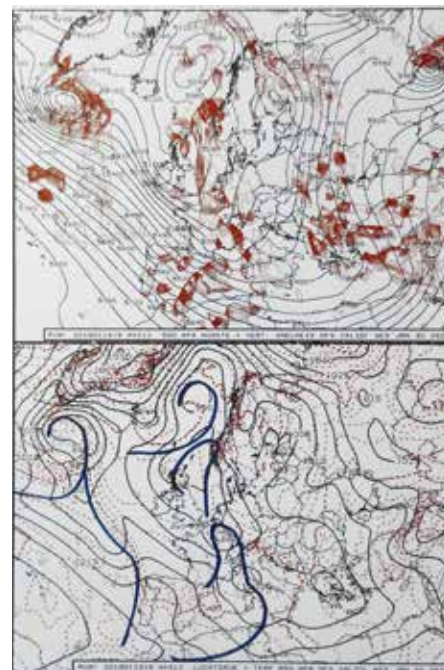
Dan ga ik nog de beoordeling voor de lange termijn van het KNMI lezen en ik ben klaar voor de dienst! (Hoewel, soms moet ik nog even vier muizen ontwarren die in de knoop zitten ...)

Klanten

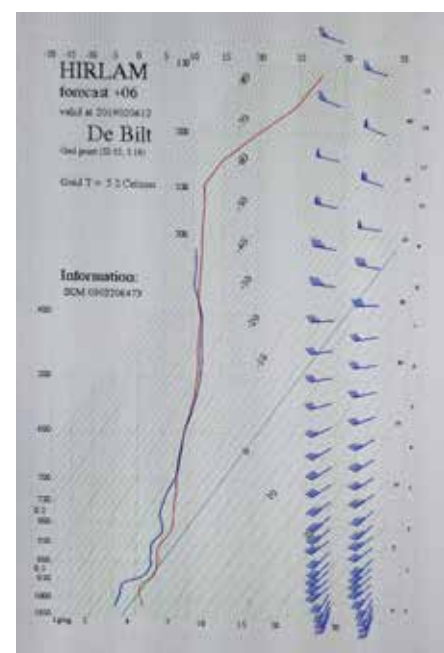
Onze klanten zijn heel verschillend, zoals oliebedrijven die platforms hebben op de wereldzeeën en de Noordzee. Ze zijn erg afhankelijk van het weer: met name golven, wind en zicht zijn erg van belang. Het meeste personeel wordt per helikopter ingevlogen en de veiligheid staat voorop. De bevoorrading gebeurt vooral via schepen, maar met te hoge golven mogen ze niet in de buurt van de platforms komen. De Noordzee is wat dat betreft berucht om zijn weer en behalve tropische cyclonen kunnen daar vrijwel alle weertypen voorkomen.

Schepen die de wereld rondvaren, hebben ook met het weer te maken en dat kunnen wel tropische cyclonen zijn. Die schepen houden we dan erg goed op de hoogte en we sturen ze meerdere waarschuwingen. Ons hoofdkantoor in Tokyo heeft zelfs een apart stormcentrum die alle tropische systemen het jaar rond dag en nacht in de gaten houdt. Vooral in Azië zijn tropische stormen een groot probleem, veel meer dan in Amerika. Verder hebben we ook bewaking voor de Rotterdamse haven. Een weersverwachting geeft onze klanten aan wat er komen gaat. Ze vertrouwen erop dat ons weerbericht klopt, want veiligheid en planning hangen hier direct mee samen. Klopt onze verwachting niet, dan kan dat tijdens een belangrijke operatie letterlijk tonnen per dag kosten en mensen in gevaar brengen. Een goede band met de klanten is dan ook van groot belang.

Zitten we er wel eens naast? Natuurlijk en dat weten onze klanten ook: het is een verwachting. Mocht het weer anders dan verwacht uitpakken, kan ik direct de verwachtingen aanpassen en versturen en doorbellen: goede communicatie is noodzaak. Vooral mist en de soort neerslag (sneeuw, natte sneeuw, ijzel, ijsregen) zijn vaak moeilijk in te schatten: soms maakt een halve graad Celsius het verschil tussen regen of sneeuw. Weersmodellen zijn goed maar ze zullen nooit in staat zijn om precies het weer te voorspellen. De atmosfeer is daarvoor te chaotisch en de benodigde hoeveelheid gegevens gewoonweg te groot voor elke computer om te behappen. De beste mix blijft dan ook een meteoroloog samen met de modellen.

Voorbeeld van weerkaarten van het GFS-model die ik gebruik in de weerkamer. Nederland ligt in het centrum van beide kaartjes. De bovenste kaart geeft het 500 hPa drukvlak (rond 5,5 km hoogte) weer met hoogtelijnen (isohypsen, de zwarte lijnen, zet een 0 achter het getal en het is de hoogte in meters). Verder kan je hieruit goed de straalstroom halen evenals de troggen. De verticale bewegingen worden in het rood weergegeven. Op de onderste kaart staat de luchtdruk aan de grond in hectoPascal (hPa) en de temperatuur op 1500 meter hoogte in graden Celsius.

Voorbeeld van een 'sounding' of wel een doorsnede van de atmosfeer met wind, temperatuur, dauwpunt en onstabieleit. Hier haal ik heel veel informatie uit.

Marokko

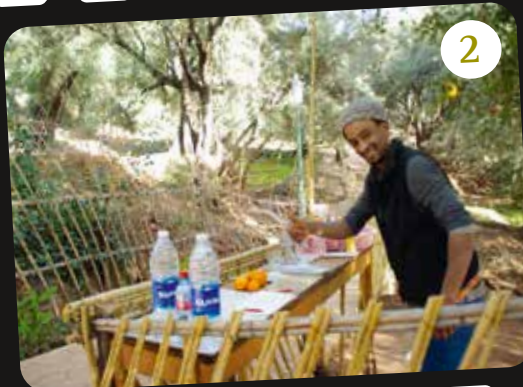

Normaal gesproken gaan we altijd met onze kampeerbus op reis. Maar het beestje wordt wat ouder, heeft veel kilometers gereden en gaat af en toe wat mankeren. We boekten nu dus een vliegtuig naar Marrakesh, huurde daar een auto voor bijna vier weken en gingen om de twee dagen ergens anders bij de lokale bevolking slapen. Dit beviel goed moet ik zeggen: je kwam op een andere manier met de lokale bevolking in aanraking.

DOOR: PETER RAGGERS

De reis hadden we gepland ten zuiden van de hoge Atlas en een stuk in het Atlasgebergte zelf. Natuurlijk had ik thuis al gekeken of er molens waren in Marokko. Op een vorige reis naar de koningssteden wist ik dat er één windmolen moest zijn. Die heb ik toen niet kunnen vinden en nu ook niet. Hij moet ergens in Casablanca staan of hebben gestaan. Het was een Nederlandse molen als speeltje voor de oude koning Hoessein.

Op de database van TIMS stond geen enkele molen en op Google vond ik een watermolen bij de watervallen van Soefrou in de hoge Atlas en verder helemaal niets. Dus, het zou een reis bijna zonder molens worden. Het werd echter toch anders, wellicht niet met veel molens, maar wel met een irrigatiesy-

steem van topklasse. Daarbij moest ik ook vaak denken aan de sprengen en beken op de Veluwe, alleen minimaal honderd keer groter. Over de Veluwe wordt wel gezegd, dat het een soort deltawerken is op het gebied van de waterhuishouding. Wat moeten we dan wel niet zeggen van het Marokkaanse irrigatiesysteem.

Handmolentjes

Onze eerste overnachting na Marrakesh – waar je zo snel mogelijk weg moet zijn – was in Tadourant of wel klein-Marrakesh. Dat ligt 250 kilometer ten zuiden van het grote Marrakesh. We reden over de Atlas door de sneeuw en door het ene mooie gebied na het andere. In Tadourant waren weinig toeristen, maar alles wat je in Marrakesh vindt en zo

aantrekkelijk maakt, heb je daar ook, maar dan zonder die overstroming van toeristen en lastige verkoopmannetjes. We gingen wat drinken en wat zagen we daar: jawel, kantstenen in een plantsoen. Er bleek daar een olijfoliemolen te hebben gestaan en ook een korenmolen. Daar was helemaal niets meer van over. Maar van het een kwam het ander. Er liep (zoals overall) een Marokkaan die wat Nederlands sprak en we hadden toen nog niet echt door dat je die moet zien te ontlopen. Maar goed, we gingen met z'n drieën wat drinken en dit eindigde natuurlijk bij een argan-oliestudio. Dit is een winkel waar ze een demonstratie geven hoe van de pitten van de arganboom op een handmolen de echte arganolie wordt gemalen. Dat dit ook echt zo gebeurt, hebben we kunnen zien in de

4

5

6

vele kleine dorpjes. Het zijn altijd coöperaties die uit ongeveer 500 vrouwen bestaan en die thuis de olie malen. Eerst worden de argannoten op en met een steen gespleten. De delen gaan samen met vele andere in een handmolen en daarna wordt de olie gezeefd.

De met de hand gemalen olie is de zogenaamde bio-olie en van de eerste kwaliteit. Industriële olie wordt met elektrische maal-machinetjes geperst. Duizenden en duizenden vrouwen zijn op deze wijze aan het werk. Uiteindelijk wordt het resultaat verkocht in de winkeltjes waar je mee naar toe gelokt wordt.

Korenmolens

Weer met ons tweeën gingen we de volgende

dag naar de berbermarkt in Taroudant: een geweldig feest van handelen. Daar midden op die markt werd ook allerlei soorten graan verkocht. De koper ging met zijn graan ergens naartoe en de volgende ook weer. Ik werd nieuwsgierig waar ze allemaal naartoe gingen. En jawel hoor, om de hoek was een professionele maalderij waar de tien kilo in drie minuten tijd gemalen en gebuild werd. Ik vond het redelijk grof, maar dat is het brood daar ook: 's lands wijs 's lands eer. Dit wetende kwamen we dit in kleine stadjes en dorpen steeds vaker tegen en twee keer mocht ik mee malen. Zo was het vroeger bij ons ook, inclusief de sociale omstandigheden (café) tijdens het wachten tot het graan gemalen was. Ik kreeg meteen behoefte om dat

in onze eigen molen ook zo te doen, maar dat staat de hygiëncode niet toe. Dus dat gaan we niet doen.

Weer een Nederlands sprekende Marokkaan vertelde ons op vragen van mij, dat er in de oase van Orlin (30 kilometer verder) watermolens waren en dat lag mooi op de route richting de Sahara. Wij hebben de man van ons af kunnen schudden en we beloofden elkaar hier niet meer in te trappen.

Watermolens

Bij de oase aangekomen kwam er een mannetje op een brommertje aangereden: of we naar de oase gingen. Ja dus. Oh, dan moet je zo en zo rijden. Bedankt en wij verder. Ik zag in de achteruitkijkspiegel een stofwolk en ja

10

11

12

1. Berber graanmarkt
2. De sinaasappelsapverkoper
3. De watermolens bovenaan de waterval

4. Diepe waterput (ca. 30 m)
5. Dit doet water!
6. Elektrische maalderij
7. Elektrische pomp en verdeelstation

8. Horizontaal waterrad
9. Malen
10. Irrigatie oase
11. Maalderij
12. Maalsteen uit Denemarken

hoor: daar was het mannetje op zijn brommer. Bij de oase was hij er ook en of we een gids nodig hadden. Eigenlijk niet, maar voor vijf euro na wat afdingen, nou ja toch maar wel, want ik wilde die watermolens zien. Het was een hele aardige man en het was een zeer goede investering: drie watermolens en nog belangrijker een eerste uitleg over het irrigatiesysteem.

De twee watermolens waren ruïnes maar wel interessante met horizontale raderen. Er was ook een werkende molen. Die was helaas gesloten en geheel van een ondoordringbare afrastering voorzien, zoals dat in Marokko meer het geval is. Er moest volgens de gids op basis van drie horizontale raderen één maalsteen zijn voor meel, één voor industriële arganolie en eentje bleef duister. Volgens mij kon er niets meer werken, want er was nergens voldoende stromend water. Over het irrigatiesysteem kom ik zo terug.

Oases

De reis ging verder naar het stadje Tata, ons meest zuidelijke punt. We waren inmiddels in de steenwoestijnen aangekomen. Dan denk je aan totaal lege vlaktes, tot er een brede kloof komt en daarin is dan weer een oase met heel soms een riviertje zichtbaar. Die rivier is er

altijd wel, maar die loopt vaak onder de grond door. Alleen daar waar er een verdieping in het landschap is, kan hij aan de oppervlakte komen. We zagen geen watermolens meer, maar in al die oases hebben er meerdere gestaan. Je kon het nog zien aan de irrigatieka-

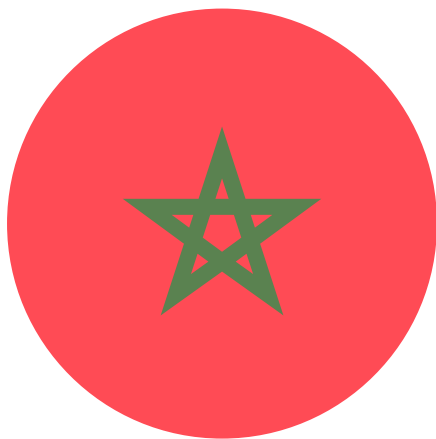

nalen die in de hellingen waren ingegraven en nu diende om de oevers hogerop te bevoelen. Er waren ook ondergrondse kanalen die in de oases zorgde voor de irrigatie. Die lagen vele meters diep in de grond en soms slechts een

enkele meter en heel af en toe afgedekt met tegels boven de grond. Kilometers en kilometers lang transporteerden deze kanalen het water uit de bergen naar de oases. Het water werd ook opgepompt uit de onderaardse voorraden die onder de woestijn liggen. Dat gebeurt nu vaak met een pomp die in de put geplaatst is. Vroeger werd het water met een soort jacobs ladder door een rosmolen omhoog gebracht. Ook zagen we gebieden in de woestijn waar dit nog emmertje voor emmertje uit de put werd gehaald, of beter gezegd: plastic bak voor plastic bak. Als je in de waterput keek, zag je het water 30 meter of zo lager.

Overigens was de waterverdeling een zeer serieuze zaak waar strenge regels voor golden. De wateropzichter is de baas en is erg belangrijk. Hij bepaalt hoeveel water er gebruikt mag worden. Dit gaat niet per hoeveelheid, maar degene die water wil hebben op zijn veldje in de oase mag een bepaalde tijd zijn schuif in het toevoerkanaaltje open zetten. Zo krijgt iedereen een gelijk deel: bij veel toevoer van water dus veel en bij weinig watertoevoer weinig. De sociale controle hierop is zeer groot zo werd ons verteld en niemand wil als waterdief bekend staan. Er moeten honderden en honderden watermolentjes

hebben bestaan, zowel in de oases als in het Atlasgebergte. Hoe ik ook keek en vroeg: ze waren er gewoon niet meer. Nog veelzeggender was, dat bijna niemand ook wist wat we bedoelde: alleen de ouderen konden het zich nog wel herinneren.

Watermolen

Aan het eind van onze tocht hadden we de watermolen gepland die ik op Google gevonden had. Die was te vinden bij de watervallen van Sifrou, aan de noordkant van de Atlas, ongeveer 250 kilometer noordoost van Marrakesh. Deze watervallen zijn bij elke Marokkaan bekend: één keer in je leven moet men daar geweest zijn. Het is een soort Valkenburg, maar met een nog hoger toeristisch gehalte en een geweldige sfeer. Hele groepen worden daar met bussen afgeleverd die zingend en trommelend door het smalle straatje de trappen afdalen naar de watervallen en 110 meter lager in de ravijn met een bootje

tot onder de watervallen varen. Wat was dit een belevenis: prachtige watervallen in een tropische omgeving, compleet met apen. Maar we waren op watermolenjacht, maar niemand – echt niemand – wist waar ze waren.

Ik dacht, ze zullen wel ergens onderaan de watervallen staan: nee dus. We hebben de andere oever beklommen en daar bij een heel aardige jongen een glas verse sinaasappelsap gedronken. Zowaar kon hij vertellen waar ze waren: bovenaan de watervallen, beter gezegd op de rand, daar waar het water 110 meter naar beneden viel. Hij wist dit, omdat op de plaats waar hij een minicamping had, net daarboven, had vroeger de oude molen gestaan. Honderd jaar geleden was er niet genoeg water meer en hebben ze de molens verhuisd naar de rand van de waterval. Natuurlijk was de molen gesloten, maar er stond een telefoonnummer op. Alleen, die man sprak alleen berbers. Gelukkig was er een Marokkaan waaraan wij vertelden, dat we speciaal voor deze molen uit Nederland kwamen. Hij belde de molenaar, legde het uit en de molenaar was er binnen tien minuten. Alleen voor ons liet hij de molen draaien en ik mocht overal kijken. Hij ging zelfs wat malen. Anderen mochten het molentje niet in, want het was zijn bedrijfje en – heel bijzonder – paste hij de hygiëneregels toe.

Olijfmolens

Op de terugweg naar Marrakesh reden we door een van de olijvengebieden. Langs de weg stonden tal van olijfmaalderijen. Volgens

zeggen van een der maalders stonden hier vroeger alleen maar watermolens. Nu was alles weg en ging het op elektra. Het water is verdwenen en de wind is niet krachtig genoeg. Daarnaast is Marokko een der grootste olijfolie producenten ter wereld aan het worden ofwel: het moet snel gaan.

Het was een geweldige reis die ons weer veel heeft geleerd en opnieuw verstedeld heeft doen staan van de enorme kennis op het gebied van de waterhuishouding in een land waar je bijna geen water ziet.

Via kundige beroepsmolenaars kan men wijzer worden

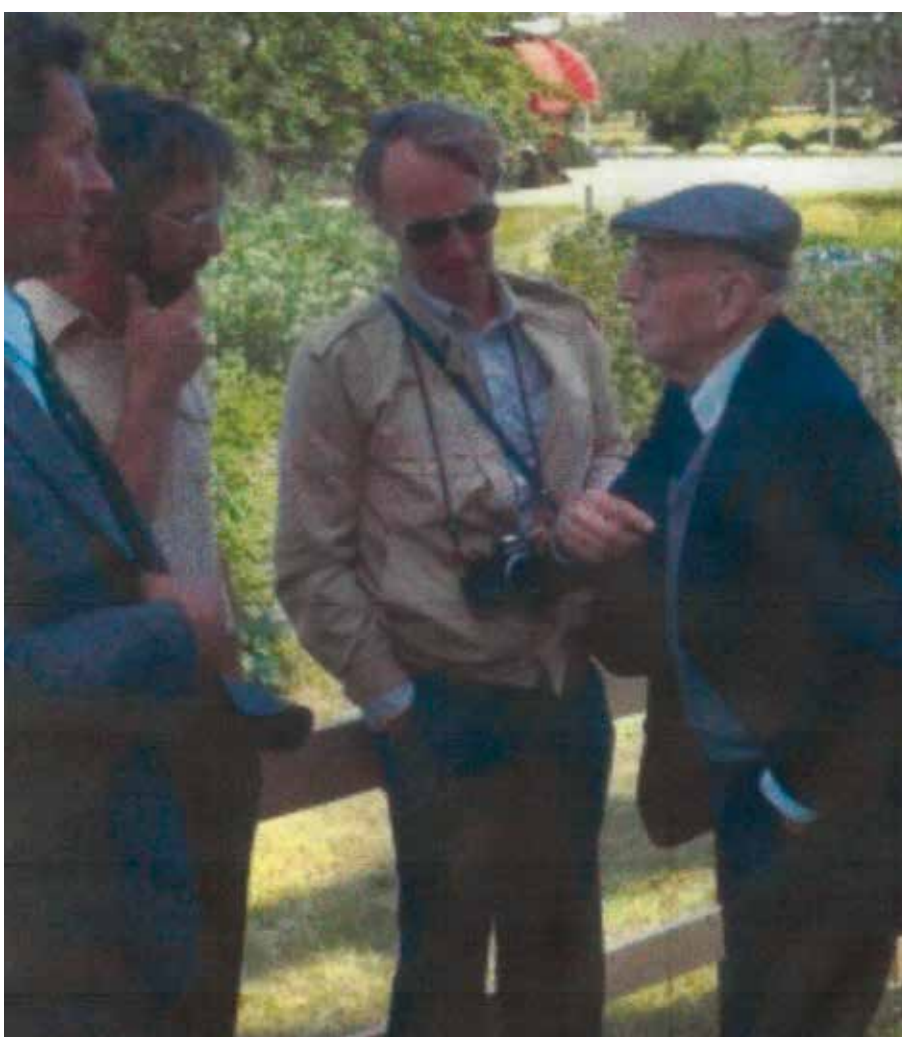
Onlangs stuurde Eveline Pouw-Schipper (de vrouw van Gerrit Pouw) mij enkele brieven toe. Deze brieven zijn begin jaren tachtig van de vorige eeuw gericht aan haar man en geschreven door Ir. P.L. Fauël. Waarom stuurde ze deze brieven naar mij en wie zijn Gerrit Pouw en Leen Fauël? Op gevaar af voor de meeste lezers van De Gildebrief een open deur in te trappen, ga ik deze vragen toch eerst beantwoorden.

DOOR: CARL DOEKE EISMA

Gerrit Pouw is de in 2017 overleden molenaar bij uitstek. Hij is vooral bekend geworden door de uiterst gedetailleerde technische molentekeningen die hij gemaakt heeft, onder andere in zijn boek "Wieksystemen voor polder- en industriemolens". Hij wordt omschreven als iemand met een sterke, eigen mening en ik heb zo'n donkerbruin vermoeden dat dat voor veel molenaars geldt.

Leen Fauël is in Delft afgestudeerd als werktuigbouwkundig ingenieur. Hij is vooral bekend als de uitvinder van de fokwiek, zeker in de molenwereld. Hij was een zeer vriendelijk mens en ook hij bezat een grote kennis van de techniek van molens. Hij is in 1992 overleden en een jaar of vijf voor zijn dood heb ik hem tijdens een lezing ontmoet. Ik was op dat moment begonnen als molenaar op de korenmolen in Wassenaar. Leen bleek letterlijk bij mij om de hoek te wonen. Ik ging zo af en toe een praatje met hem maken en heb veel van hem geleerd.

Hij is in 1891 geboren, dus reken maar uit hoe oud hij toen al was. Daar was overigens niets van te merken. Hij kon enthousiast over zijn leven vertellen en zijn geheugen liet hem zeker niet in de steek. Na zijn overlijden kreeg ik via zijn zoon zijn volledige molenarchief, want dat was de wens van Leen. Ik heb het enigszins geordend en aan De Hollandsche Molen geschonken. De brieven die ik nu van Eveline kreeg, zullen daar uiteindelijk ook terecht komen.

Jan Kurver, Ton Straathof, Leen Vellekoop en Leen Fauël, vier molenkenners in gesprek.

De brieven

Het gaat hier om een zestal brieven die tussen 15 augustus 1982 en 7 februari 1984 geschreven zijn. Ze zijn geschreven in een keurig handschrift en vrijwel zonder doorhalingen, soms voorzien van een schetsje. Al deze brieven geven antwoord op door Gerrit

Pouw gestelde vragen. Het is zeker niet mijn bedoeling om in te gaan op al te technische onderwerpen. Ik haal er enkele stukken tekst uit die volgens mij typerend zijn voor Leen Fauël.

Mocht u de brieven in z'n geheel willen lezen, dan weet u waar u ze kunt vinden: in

het reeds bestaande archief bij de Hollandse Molen.

- "Het was een mooi bericht dat fokken de poldermolen van het Naardermeer hebben gered! Ik heb begrepen dat het de bedoeling is om dan ook regelborden toe te passen. Bij een korenmolen wenst men de gang zo min mogelijk onregelmatig, maar bij een poldermolen, als die zwaar loopt, zoals u mededeelde, zijn die borden toch niet nodig? In de provincie Zuid-Holland hebben van de 25 poldermolens met fokken op beide roeden er slechts 5 steekborden. Regelborden heeft er geen een. Mijn advies: maak voorlopig geen regelinrichting en zie hoe de molen zich bij harde wind gedraagt. Maak nooit iets wat niet nodig is en geld kost."

- "De beschrijving over de regeling bij de molen te Maarssen eindigt met : "Alles werkt zoals gewenst." Het is nu maar de vraag wat men wenst! De kleppen staan bij 75 enden geheel open, maar die kieren al bij 65 enden. Ze gaan dan te vroeg open. Het is toch niet de bedoeling om de molen al bij 65 enden te laten inhouden? Hoe kleiner het verschil in enden bij kieren en vol open hoe beter de regeling. Het betreft hier een poldermolen, maar om met een korenmolen goed tarwemeel te malen is een regeling met een klein endenverschil wenselijk."

- "Door bespreking met een kundige beroepsmolenaar kan men wel eens wijzer worden. Zo heeft Johan Kees in 1980, 18 jaar oud, met zijn familie op één roede fokken met regelborden aangebracht. Op de eind van de koppelstang heeft men daar kogelscharnieren toegepast. Die draaien daar nog goed, roesten dus niet, omdat men alle dagen met de molen maalt, dus de scharnieren zien en in het vet houdt. Budel is niet naast de deur, maar het is de moeite waard om bij Kees eens te gaan kijken en praten."

- "Tot 1962, einde van het octrooi, had ik met 78 molens, die fokwieken kregen, te maken. Bij geen van die molens zeilslag. Dit was bij Dekker en Van Busselwieken soms erg. Bij Van Busselwieken in Wassenaar was het ook zo en daar werden schuine planken aan de heklatten bevestigd."

Windlust

U ziet het: de korenmolen in Wassenaar

In 1953 verzonden ansichtkaart van molen Windlust in Wassenaar met Van Busselwieken..

- waar ik samen met Jeroen en Erik nog steeds kleine hoeveelheden tarwemeel voor de bakker maal - heeft in het verleden Van Busselwieken gehad. Het was de 83ste molen die dit systeem kreeg en er ontstond zeilslag, omdat de diepe zeeg niet was aangepast. Dit is later verbeterd door een stuk plaatijzer achter de Busselneus aan te brengen van de vierde heklat van onderen tot de vierde heklat van boven. Zeker bij een zuidwesten wind kon de molen enorm opnemen, doordat er geen remkleppen waren toegepast. Dit werd opgelost door iemand

bij de vang te zetten om zo nodig de snelheid af te vangen. Het Van Busselsysteem is in 1941 aangebracht en in 1964 vervangen door het huidige oudhollandse systeem.

Draaiperikelen

In De Gildebrief van maart 2019 stond een interessant verhaal over het in brand vangen van een korenmol. Het is heel goed van de betreffende molenaars om hier mee naar buiten komen: het meeste leer je altijd van de dingen die net wel of net niet goed zijn gegaan. Een gewaarschuwd mens telt nog altijd voor twee. Dus wat mij betreft: meer van zulke verhalen.

DOOR: JAN HOFSTRA

Korpershoek

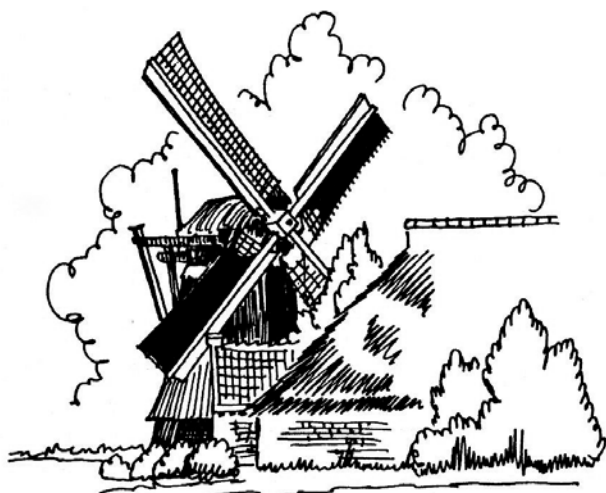
Op dit gebeuren wil ik verder niet ingaan, maar ik heb me wel verbaasd over het los meedraaien van de maalsteen. Een paar jaar geleden kwam ik op een koren- en pelmolen en daar lieten ze om te demonstreren de pelstenen ook los meelopen. Verder wekt het draaien met twee volle zeilen ook mijn ergernis. Beide verschijnselen zie ik steeds vaker en ik wil duidelijk maken dat dit slechte gewoonten zijn.

Vliegwiël

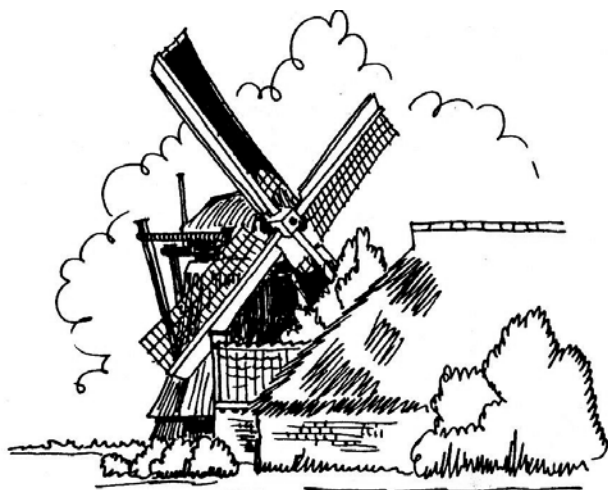
Het mee laten hobbelen van onbelaste stenen is heel slecht voor het gaande werk. Een maalsteen of pelsteen kun je zien als een vliegwiël en dat wil zijn draaisnelheid behouden. De vliegwiëlwerking van een draaiend voorwerp hangt niet alleen af van de massa van dat voorwerp, maar vooral van de verdeling van die massa. Hoe verder massa uit het middelpunt is geplaatst, des te groter zal de vliegwiëlwerking zijn. Een holle cilinder

heeft bijvoorbeeld een tweemaal grotere vliegwiëlwerking dan een massieve staaf met dezelfde massa. Het kost dan ook twee maal zoveel kracht om een holle cilinder op toeren of tot stilstand te brengen.

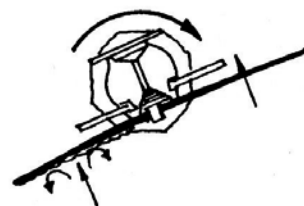
Maalstenen hebben een redelijk grote vliegwiëlwerking en willen graag met constante snelheid blijven draaien. Door de altijd wisselvalige wind doet het wienkruis echter niets anders dan versnellen en vertragen. Het eerste is niet zo erg, want dan raken de kammen en de staven elkaar gewoon aan de werkszijde. Bij het vertragen zullen de achterkanten van de kammen en de staven elkaar raken doordat het gaande werk nu wordt aangedreven door de stenen. Molens die altijd voor de prins malen (met loos draaiende stenen) herkent men meestal snel aan de kammen van de bovenas: die zijn aan beide zijden ingesleten. Bij poldermolens die voor de prins draaien is deze slijtage meestal minder, omdat de vliegwiëlwerking van een spilwiël altijd een stuk kleiner is dan van een spoorwiël.

IN DEZE SITUATIE WIL DE KAP KRIMPEND OM.

IN DEZE SITUATIE WIL DE KAP RUIMEND OM

Slijtage

Met een standermolen is het malen voor de prins daarom altijd het minst schadelijk, want er draait verder niets mee. Er zijn ook molens die in de kap uit het werk kunnen worden gezet door het draaibaar maken van de ijzerbalk of door het uitnemen van schietstaven uit het bovenschijf. Dit is net zo gunstig als bij de standermolen. Voor de prins malen is met een gewone korenmolen al slechter dan met een poldermolen, maar met de stenen loos mee wordt het helemaal erg. Naast de kammen krijgt het onderijzer in de steenspil het ook hard te verduren omdat dit nu steeds heen en weer zit te wrikken in de steenspil. Een klein beetje ruimte tussen beide onderdelen zal zo snel groter worden. Kortom: Laat nooit maalstenen loos meedraaien!

Luie molenaars

Een tweede steen des aanstoots is voor mij dus het draaien met twee volle zeilen. Dit is ook een nare gewoonte die steeds gewoner lijkt te worden. Vroeger werden dit 'luie molenaarszeilen' genoemd. Zwichten is niet alleen het weghalen van het zeiloppervlak maar ook het aan de wind aanbieden van remmend hekwerk. De latten veroorzaken namelijk wervels en die remmen de gang veel meer dan wanneer het gezamenlijke oppervlak van de hek- en zoomlatten een aaneengesloten oppervlak zouden vormen (met gelijk aantal m²). Bij twee volle zeilen remt de lege roede vrij veel en die kracht moet weer geleverd worden door de andere roede, die zo nodeloos zwaarder wordt belast. Tegenwoordig hebben de meeste molens stalen roeden en die kunnen vrij veel hebben. Vroeger had men houten roeden en die waren een stuk zwakker. Om deze roeden te sparen verdeelde men de zeilen altijd zo gelijkmatig mogelijk over de roeden en dit is nog steeds een goede gewoonte. In enkele oude molenaarscontracten heb ik de volgende tekst gevonden, die duidelijk genoeg is: "de molenaar mag de molen niet met 2 volle zeilen laten gaan".

Raggen

Verder zal de kap bij twee volle zeilen veel meer staan te raggen dan bij vier halve zeilen. Vooral bij enige windbelemmering zal de bovenste wiek veel meer wind vangen dan de onderste. Als een roede met vol zeil

net in de vreugdestand is aangekomen, dan zal het bovenste zeil de kap krimpend om willen duwen. Aangekomen in de rouwstand zal dit zeil de kap ruimend om willen duwen. Vooral bij een kap op rollen zal dit goed te merken zijn en bij een Engels kruiwerk nog meer.

Koning Molenzeeilen

- Nieuwe zeilen
- Reparaties
- Touwwerk
- Smeermiddelen
- En meer...

Fa. Koning v.o.f.
058-2135830 / 06-15107316
info@koning-molenzeeilen.nl

www.koning-molenzeeilen.nl

Reactie op ‘De Prinsenmolen: het rendement van een scheprad’

In de Gildebrief van september 2018 besteed Karel Ouendag aandacht aan het Prinsenmolenboek. In dit boek wordt verslag gedaan van het belangrijke onderzoek naar de werking en verbetering van de Prinsenmolen door de zogenaamde Prinsenmolencommissie. Wat mij betreft kan er aan dit boek dan ook niet genoeg aandacht worden geschonken. Uit het artikel blijkt dat het ook een erg moeilijk boek is, waar al snel de verkeerde conclusies uit kunnen worden getrokken. Het meest storend is dat er aan het woord “rendement” drie verschillende betekenissen wordt gegeven.

DOOR: JAN HOFSTRA

Verschillende begrippen

Uit overleg met Karel Ouendag bleek dat het hem erom te doen was om aandacht te vragen voor het gegeven dat een scheprad bij een bepaalde snelheid niet meer, maar juist minder water gaat geven. Door met die snelheid te malen bereikt men de grootste **capaciteit** van de molen. Ouendag noemt dat het hoogste rendement. Nu is men vrij om eigen benamingen te kiezen, maar in figuur 1 bij het artikel staan in de derde kolom percentages van het **rendement** gegeven. Die cijfers zijn ontleend aan het Prinsenmolenboek en slaan niet op de capaciteit van het scheprad maar op het **nuttig effect**. Dat is een maat voor energiezuinig zijn en dat is dus heel wat anders. In de formule van Jan den Besten wordt nogmaals een rendement (R) opgevoerd. Deze R is echter een maat voor het lekverlies van het scheprad. Als het **lekverlies** bijvoorbeeld 10% is dan moet men in de berekening voor deze R 0,9 invullen. In het volgende wil ik proberen deze kluwen te ontwarren en uit de doeken te doen wat er nu eigenlijk met al dat molenonderzoek boven water is gekomen.

Rendement

In de natuurkunde is het rendement een maat waaruit het energieverlies blijkt. Het rendement bereken je door de geleverde energie of vermogen te delen door de benodigde energie of vermogen en te vermenigvuldigen met 100 procent. Een ander woord hiervoor is ‘nuttig effect’, wat het begrip misschien duidelijker maakt. Als men leest dat een gloeilamp een rendement van 10% heeft, dan begrijpt men al snel dat men bedoelt dat van de geleverde energie slecht 10% in licht wordt omgezet en dat 90% verloren gaat aan warmte. Er zijn echter ook lampen die dienen voor verwarming en in dat geval is het rendement van dezelfde lamp opeens 90%. Het doel is dus erg belangrijk voor het bepalen van het rendement of nuttig effect. Het doel van een poldermolen is om in een bepaalde tijd een hoeveelheid water naar een hoger peil te verplaatsen. Alles wat niet tot dit doel behoort, moet dan als energieverlies worden beschouwd. Denk daarbij aan de wrijving in de overbrenging en de lagers en de snelheid van het uitstromende water.

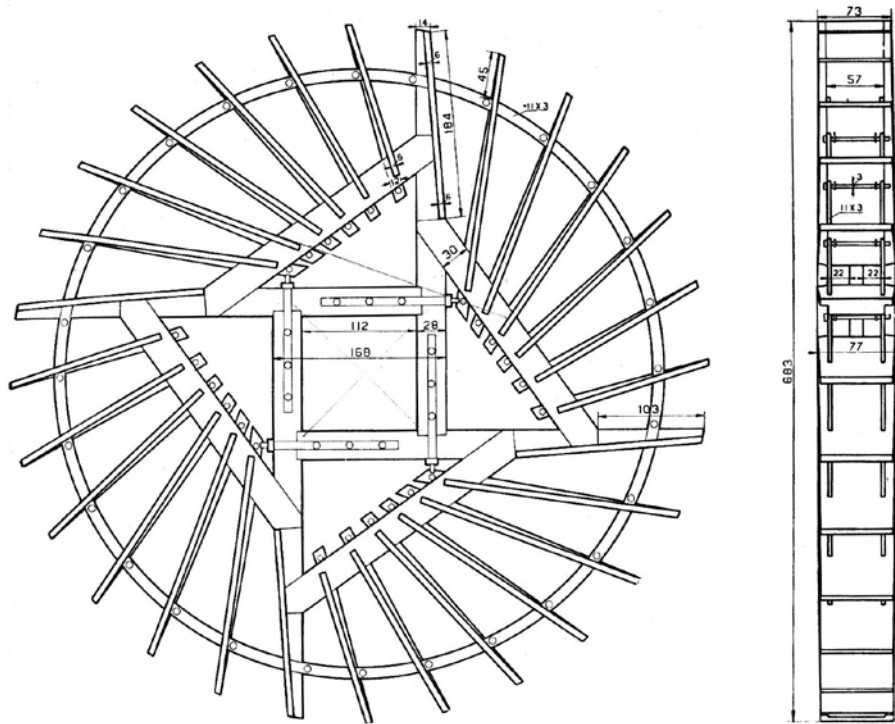
Een berekening

Als een molen met een opvoerhoogte van 1 m, 60 m³/min geeft, dan wordt er per seconde 1 m³ water 1 m hoger gebracht. Aangezien een m³ water 9,81 kN weegt, wordt er $1 \times 9,81 = 9,81$ kW aan vermogen geleverd. Vroeger had men het wel over water-paardenkracht (wpk). Eén pk is het vermogen om in één seconde 75 kilo een meter op te tillen. In dit geval gaat er 1000 kg per seconde een meter omhoog, wat overeenkomt met $\frac{1000}{75} = 13 \frac{1}{3}$ wpk.

Om alle verliezen te overwinnen is aan de bovenas veel meer vermogen nodig. Stel dat het daarbij om 19,62 kW zou gaan. Het rendement is dan $9,81/19,62 \times 100\% = 50\%$. Van de aanwezige energie aan het bovenwiel gaat hier dus de helft verloren. Deze verliezen worden omgezet in warmte.

Bij de Prinsenmolen werd de ijzerbalk in de lengterichting verschuifbaar gemaakt. Deze ijzerbalk werd tegengehouden door een dynamometer. Daarop kon de kracht worden afgelezen die daarvoor nodig was. Op die manier kon de kamdruk worden berekend en vermenigvuldigd met de snelheid gaf dit het vermogen aan het bovenwiel. Bij aandrijving door een elektromotor kan gelijk van de kWh-meter en een tijdsmeter het benodigde vermogen worden afgelezen. Het geleverde vermogen kan worden bepaald door de opvoerhoogte en het aantal m³/min te meten. In het Prinsenmolenboek wordt rendement alleen in deze zin gebruikt.

Figuur 1:
Het voor de
proefnemingen
gebruikte houten
schaalmodel

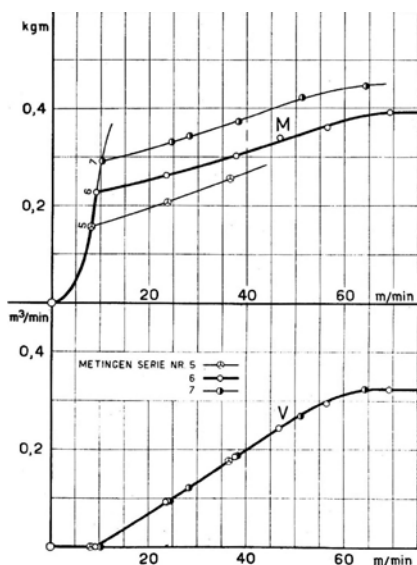

Molen- en schepadonderzoek

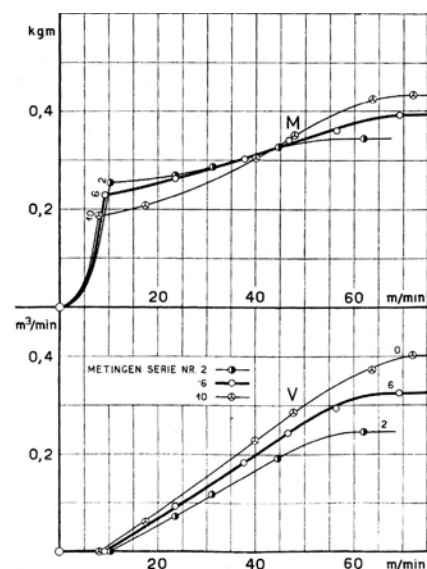
Het onderzoek aan de Prinsenmolen vond plaats tussen 1936 en 1942 en één van de belangrijkste commissieleden was ir. A. Havinga. In het laboratorium voor werktuigkunde van de Technische Hogeschool in Delft heeft hij al voor 1935 proeven gedaan met een model van een houten schepad. Het model (zie figuur 1) had een diameter van ongeveer 82 cm en was beschikbaar gesteld door het Hoogheemraadschap van Rijnland, die het al tijden in bezit had. De vraag was of de daar gevonden eigenschappen ook naar grote schepraden konden worden vertaald. Daarom werden er proeven genomen met Wipmolen nr. 3 of de Achterste Molen van de polder Lopik. De gevonden eigenschappen bleken geheel overeen te komen.

Proef in de Alblasserwaard

Van de voormalige molendeskundige van de provincie Zuid-Holland, I.J. de Kramer, kreeg ik een boekje uit 1935, waarin Havinga verslag doet van dit schepadonderzoek. In het boekje staat een grafiek waaruit blijkt, dat de waterlevering van het schepadmodel op een gegeven moment niet meer toeneemt met het toerental (zie figuur 2). Hieruit trok De Kramer de conclusie dat een schepad boven een bepaald aantal toeren minder water zou geven. Na hevige regenval ging hij naar de Wingerdsemolen in Bleskensgraaf. Die had toen nog een schepad en stond nijdig te malen. "Zo hard malen heeft geen zin", zei De Kramer tegen de molenaar, "haal er maar wat zeil af, dan geeft hij meer water". De betreffende molenaar was ook niet dom en geloofde er niets van. Hij

Figuur 2: Metingen aan het schepadmodel met laag bovenwater (5), normaal bovenwater (6) en hoog bovenwater (7). Zoals is te zien heeft de stand van het bovenwater geen invloed op de opbrengst (V), maar wel op de wringingskracht (M) in de as.

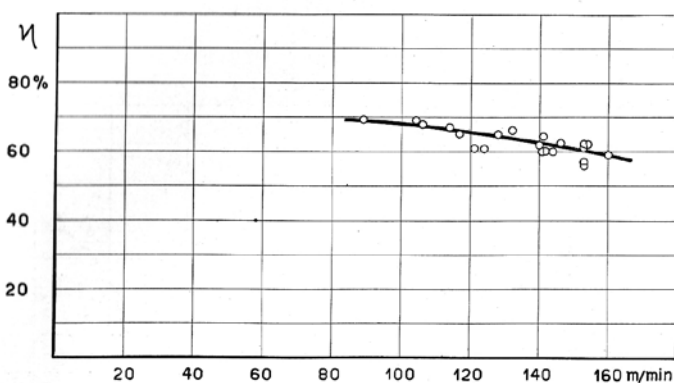
Figuur 3: Metingen aan het schepadmodel met laag polderpeil (2), normaal polderpeil (6) en hoog polderpeil (10). Zoals te verwachten was geeft het schepad bij hoger peil meer water (V). Het verloop van het aandrijfmoment is echter verrassend, want bij lage toeren draait het schepad (door de kleinere opvoerhoogte) met hoog water lichter dan bij laag water en bij hoge toeren is het net andersom, omdat de bladen dan veel weerstand ondervinden.

bracht een merkteken aan bij de hoogte van het polderwater en ging daarna met minder snelheid malen. Tot verbazing van De Kramer kwam het merkteken nu onder water te staan. Hieruit volgt dat er minder verhang in de aanvoersloot optrad en er dus minder water doorheen ging. Toen hij dit vertelde begreep ik het ook niet, maar later zag ik dat het om "minder meer" ging. Boven een bepaald toerental geeft een scheprad per omwenteling minder water. De molen zal bij hogere toeren toch meer water blijven geven zolang de toeren meer toenemen dan de afname van de opbrengst per omwenteling van het scheprad (de waterkrul). Door de mindere vulling van het scheprad neemt ook de belasting af. Men zou denken dat de molen daardoor op hol zou kunnen slaan. Uit de proeven van Havinga blijkt dat door de grotere energieverliezen de kamdruk toch min of meer gelijk blijft. Toch komt er natuurlijk een moment waarop de afname van de waterkrul het gaat winnen van de toename van de snelheid en de molen inderdaad minder water gaat geven.

Overbrenging

In punt drie stelt Ouendag, dat er geen vaste beste verhouding is tussen de omtreksnelheid van het scheprad en dat van het wiekenkruis. In de bijgeplaatste grafiek valt te zien dat deze verhouding bij de bestaande molens nogal uiteenloopt. Dat wil helemaal niet zeggen dat deze verhouding er dan ook niet is. Iedereen weet dat grote molens langzamer draaien dan kleine molens en dat grote schepraderen langzamer moeten draaien dan kleine schepraderen.

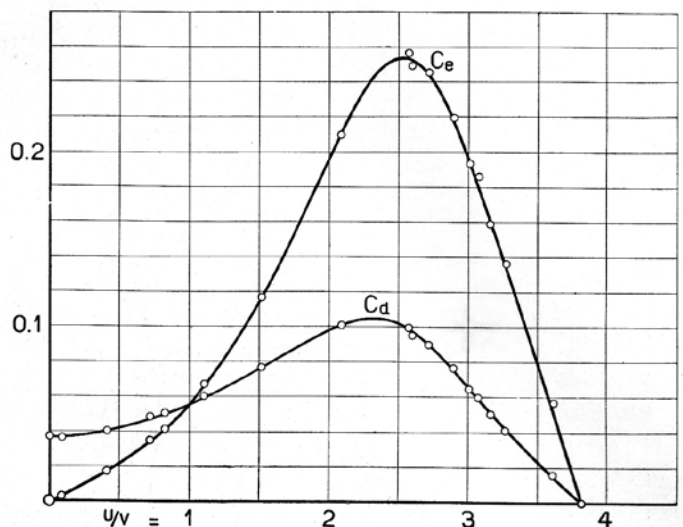
Toen men met schepradmolens begon, waren de wieken nog dwarsge-tuigd zodat die langzaam moeten hebben gelopen. Ook was de opvoer-hoogte klein waardoor het scheprad klein kon zijn: voor die tijd kon het

Figuur 4: Verloop van het nuttig effect van het vernieuwde scheprad van de Prinsmolen. Zoals is te zien zijn de energieverliezen bij lage toeren het laagst. De lijn loopt echter vrij horizontaal waaruit volgt dat de verliezen niet spectaculair toenemen bij hogere toeren. Een scheprad doet het over een breed gebied redelijk goed.

immers nog zonder een molen. Een grote vertraging in het gaande werk was dus niet nodig. Met het verbeteren van de wieken gingen die steeds sneller lopen en door de maaiveldaling werd de opvoerhoogte steeds groter, waardoor grotere schepraderen nodig waren. Op sommige molens werd de hierdoor nodige extra vertraging achterwege gelaten, waardoor de schepraderen op den duur veel te snel liepen. Op andere molens is te zien dat hier wel degelijk rekening mee werd gehouden. Zo zijn op de Zelden van Passe in Zoeterwoude en de Vrouw Vennemolen in Oud-Ade de onderwielen vergroot door nog een extra ring hout om het oude wiel te maken. De wielbakken moesten hierdoor ook worden vergroot. Bij de molens van de Overwaard (Kinderdijk) blijkt uit het bouwbestek dat de schepraderen oorspronkelijk kleiner waren en dat de bovenschijfloper minder staven hadden dan tegenwoordig.

In figuur 4 valt te zien dat de energieverliezen van een scheprad toenemen bij oplopend toerental. Als er geen lekverlies zou zijn dan zou het scheprad zelfs niet langzaam genoeg kunnen draaien. Omdat er wel altijd lekverlies is, moet er een toerental zijn waarbij de wachtdeur net wel/niet open gaat. Bij de Prinsmolen was dat het geval bij 13 enden. Onder dat toerental gaf de molen geen water en was het nuttig effect dus gelijk aan nul. Boven dat toerental stijgt het nuttig effect en bij 39 enden werd zelfs een nuttig effect bereikt van 70%.

Figuur 5: Grafiek uit het Prinsmolenboek voor ouderwetse wieken. Op de horizontale as staat de snellopendheid (verhouding tussen omtreksnelheid en windsnelheid). De bovenste lijn geeft het verloop van het vermogen aan dat de wieken uit de wind halen en de onderste lijn het verloop van het moment (wringing in de bovenas).

Afname vullingsgraad scheprad

Uit de proeven met het schepradmodel en de Achterste Molen heeft Havinga gevonden dat de opbrengst per omwenteling gaat afnemen boven een bepaald toerental. Dit toerental is **omgekeerd evenredig** met de diameter van het scheprad en **recht evenredig** met de wortel uit de tasting volgens de formule: $n=64 \frac{\sqrt{t}}{D}$. Daarbij zijn t en D in meters en n in omwentelingen per minuut. Een scheprad werkt met de minste energieverliezen bij ongeveer de helft van dat aantal toeren, dus $n=32 \sqrt{t}$.

Bepalen van de overbrengingsverhouding

Door Havinga werd een toerental aanbevolen van $n=32 \sqrt{t}$. Dit geeft vrij lage toeren, maar als de molen bij die toeren in bedrijf kan komen dan kan het aantal enden flink oplopen voordat de toestand wordt bereikt dat het scheprad juist minder water gaat geven. Een goed ontworpen molen moet ongeveer bij de gemiddelde windsnelheid ter plaatse in bedrijf komen, anders vallen er veel maaluren af. Met de breedte van het scheprad is het zo te regelen dat de molen niet te zwaar of te licht maalt.

Een voorbeeld van een volkomen verkeerd ontworpen molen is de Himriksmolen van de gemeente Leeuwarden. Deze molen heeft een scheprad met een diameter van 3,20 m en een tastering van ongeveer 0,7 m. Volgens Havinga draait dit scheprad het best bij 8,4 omwentelingen per minuut en loopt de opbrengst terug bij 16,7 omwentelingen per minuut.

In figuur 5 is een grafiek te zien die het verband aangeeft tussen de zogenaamde snellopendheid en het vermogen (C_p) dat een molen uit de wind kan halen. De snellopendheid (λ) is de verhouding tussen de omtreksnelheid van de roeden en de windsnelheid. In deze grafiek valt te zien dat ouderwetse wieken het meeste vermogen uit de wind halen wanneer de omtreksnelheid ongeveer $2\frac{1}{2}$ keer zo hoog is dan de windsnelheid. Bij molens met veel schoot in het hekwerk zal dit wat lager liggen en bij molens met weinig schoot hoger. Bij de oude wieken van de Prinsenmolen lag het maximum dicht bij de $\lambda = 2$ en bij de gestroomlijnde wieken dicht bij de $\lambda = 3$. Een molen als de Himriksmolen zou in bedrijf moeten komen bij een gemiddelde windsnelheid van 6 m/s. Bij een vlucht van 11 m en een $\lambda = 2,2$ volgt een omtreksnelheid van $13,2 \text{ m/s} = 792 \text{ m/min}$. Dit komt overeen met 92 enden. Het scheprad maakt dan al meer dan 20 omwentelingen per minuut en dit zou minstens de helft moeten zijn. Als de molen daardoor te weinig water zou geven, kan men het scheprad gewoon breder maken. Voor iedere molen is zo de overbrengingsverhouding te bepalen en die zal veelal lager liggen dan nu het geval is.

Conclusie: Een smal scheprad met een hoge overbrenging kan evenveel water geven dan een breed scheprad met lage toeren. Het laatste is beter omdat er minder energieverliezen zijn. Bovendien spettert het veel minder.

Zeilmakerij van Neerven bv

MOLENZEILEN IN WK77 BRUIN OF WIT, MARLON BOLUS ROOD

Driek van Erpstraat 1

5341 AK OSS

Tel. 0412-624028

Fax. 0412-627973

info@zeilmakerijvanneerven.nl

**DEGELIJKHEID EN
GEGARANDEERD DE
BESTE KWALITEIT !!**

MOLENSTEENMAKERIJ

Alle soorten molenstenen, scherpdienst, afstellen, maaltechnisch advies.

Onderhoud aan oliestenen en pelstenen.

Restauratie van stenen en maalstoelen.

Kweernen, wrijfstenen, demo-steentjes.

Kneus- en scherphamers.

www.molenstenen.nl

Werkplaats: Eendenpoelseweg 6a, 6581 AB Malden, Nederland

Tel.: 0031 (0)24 696 36 54 / 0031 (0)6 53 66 76 86

E-mail: molensteenmakerij@planet.nl

Subsidieregeling Immaterieel Erfgoed

DOOR: BAS DE DEUGD

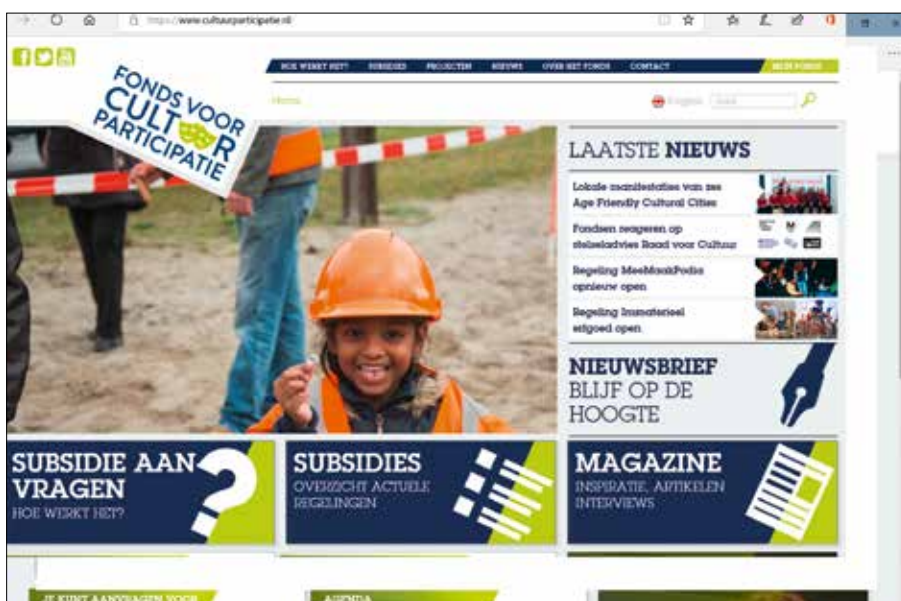
Heb jij een project dat gericht is op het ontwikkelen en doorgeven van immaterieel erfgoed? Dan is de 'Subsidieregeling Immaterieel Erfgoed' misschien iets voor jou. Door deze extra aanmoediging vergroot het Fonds voor Cultuurparticipatie de aandacht, erkenning en waardering voor het immaterieel erfgoed. Het fonds ondersteunt projecten waarin erfgoedbeoefenaars en erfgoedgemeenschappen werken aan het van-deze-tijd houden of maken van hun immaterieel erfgoed, zodat het ook in de toekomst beoefend kan blijven worden.

Aanvragen

Je kan een aanvraag indienen van 1 april 2019 tot en met 18 december 2020 of tot het totale beschikbare geld op is. De uitkering bedraagt minimaal € 1.000 en maximaal € 10.000 per project. Het aangevraagde bedrag is maximaal de helft van het totale bedrag dat voor subsidie in aanmerking komt. In totaal is € 1.500.000 beschikbaar.

Een stichting of vereniging die zich inzet voor immaterieel erfgoed en erfgoedbeoefening kan een aanvraag indienen. Voorbeelden van mogelijke aanvragen zijn:

- Het aan nieuwe deelnemers doorvertellen en doorgeven van oude streekverhalen waarin sociale gewoonten, tradities, rituelen en uitdrukkingen een belangrijke plaats

innemen. Dit kan ook in zangvorm gaan. Een voorbeeld hiervan is een theatervoorstelling over Grutte Pier (een historische Friese held) waarbij de omgeving betrokken wordt en zo het verhaal doorgegeven wordt.

- Het uitoefenen van oude ambachten zoals klompenmaker, molenaar, midwinterhoornblazen en houtsnijkunst waarbij wordt gekeken naar eigentijds gebruik en toepassingen om nieuw publiek actief te betrekken en het vakmanschap door te geven.

Een aanvraag doe je voor een kenmerkend en onderscheidend project en dus niet voor

'standaard' activiteiten. Het project duurt maximaal twee jaar. Het project start niet eerder dan 13 weken na je aanvraag en niet later dan 6 maanden na de toekenning. Als ontvanger van de subsidie moet je voldoen aan de Governance Code Cultuur en ben je verplicht mee te werken aan het delen van je kennis over je project.

Meer informatie vind je op:
https://www.immaterieelerfgoed.nl/nl/media/inline/2019/4/2/regeling_immaterieel_erfgoed.pdf

Nieuwe animatie voor het onderwijs: windkracht

DOOR: SANDRA NORDER, medewerker projecten van De Hollandsche Molen

Een molenaar moet veel weten over windrichting en windkracht, want zonder wind draait een windgedreven molen niet. Maar: hoe werkt dat dan? Hoe zorg je ervoor dat de wieken draaien? Om dat aan kinderen in de basis-

schoolleeftijd uit te leggen, heeft De Hollandsche Molen een nieuwe animatie voor in de klas gemaakt. De leerkracht kan deze gebruiken tijdens de les over windrichting en windkracht. Zo kan hij of zij uitleggen, dat als de wind hard waait, er weinig zeil nodig is. Waait de wind matig, dan draait de molen met volle zeilen.

De animatie sluit aan bij de leerdoelen in de klas en is om deze reden een vereenvoudigde versie van de molenaarspraktijk. Niet alle zeilvoeringen komen aan bod en ook wieksystemen worden buiten beschouwing gelaten. Het doel is om kinderen op een toegankelijke

en aantrekkelijke manier voor het eerst kennis te laten maken met dit onderwerp.

Met deze nieuwe aanwinst erbij zijn er in totaal vier animaties beschikbaar:

1. Watermolen
2. Molengang
3. Windmolen
4. Windkracht en windrichting

De komende periode gaan we de animaties onder de aandacht brengen van de meesters en juffen in het basisonderwijs. Bent u ook nieuwsgierig geworden naar de nieuwe animatie? Kijk dan op de website van De Hollandsche Molen via <https://www.molens.nl/docenten-en-molenaars/>

Dag van de Overijsselse molenaars

De dag stond in het teken van het ambacht van molenaar. Het was een tastbare dank van de Provincie Overijssel voor de molenaars die dit immaterieel erfgoed in stand houden. Zo'n 50 Overijsselse molenaars verzamelden zich op 26 april 2019 bij de hoofdingang van het Nederlands Openluchtmuseum. Gedeputeerde Eddy van Hijum en Saskia

van Oostveen (Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland) benadrukten het economische en historische belang van het ambacht van molenaar en de inzet van de vele vrijwilligers. Tijdens de rondwandeling door het park hadden de molenaars gesprekstof genoeg. In de molens gingen deuren, luiken en poortjes

open, die voor 'gewone' bezoekers gesloten blijven. Een groepsfoto maakt het plaatje compleet.

Tekst en foto: Rini Kamp, molenaar op de Windesheimer molen

WORD MOLENAAR

Voor deze Gildebrief zijn we afgereisd naar Oeffelt: daar staat De Vooruitgang. De molen is gebouwd in 1913.

De Vooruitgang was de eerste molen in Nederland met het fokwiekensysteem van dhr. Fauël.

In 1954 verwoestte een brand de molen. Daarna bleef de molen 30 jaar lang er als een ruïne bij staan. In 1986 wordt er een stichting opgericht om de molen te restaureren.

Theo van Bergen, Sonja Middellink en John Houben zijn de molenaars. Theo is de drijvende kracht geweest achter de restauratie van de molen. In totaal heeft deze restauratie 25 jaar geduurd. John Houben is 26 jaar geleden als MIO op de molen terecht gekomen en is er nog steeds actief. Naast molenaar is John actief geweest als lid van het hoofdbestuur van het Gilde als secretaris, als coördinator voor de HACCP en de Arbo, als lid van de werkgroep opleiding, gedurende 11 jaar als examencoördinator. Hij is ook actief geweest in het afdelingsbestuur van Noord-Brabant als secretaris en voorzitter. Op dit moment is hij nog actief als instructeur van het Gilde en als examiner windmolens bij De Hollandsche Molen. Naast de drie molenaars zijn er ook drie leerlingen actief op de molen.

Ben je in de buurt van Oeffelt en de molen draait, waai dan zeker aan voor een bezoekje.

Lintjesregen

Het is de redactie ter ore gekomen dat Ad Oele en Ada Meurs een koninklijke onderscheiding hebben gekregen. Meer dan deze beknopte informatie weten wij ook niet behalve de foto van Ada.

De redactie hoort graag of er nog meer molenaars zijn onderscheiden afgelopen periode of in de toekomst een onderscheiding gaan krijgen.

Bas de Deugd

©2019 Het Gilde van Vrijwillige Molenaars.

Niets uit deze uitgave mag worden veeleenvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, elektronische gegevens-verwerking of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande toestemming van het Gilde van Vrijwillige Molenaars.

Geef een eigen draai aan de molen!

Word molenaar!

